

41

(454)

ANUL IX

VINERI

11 X 1974

CRONICA

săptămînal politic - social - cultural • 10 pagini - 1 leu

Editor: Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Iași

BELȘUG ȘI HĂRNICIE

E o toamnă frumoasă — toamna aceasta românească, romantică în explozia ei arămie și atît de activă în planurile ei umane. Anotimp de apogeu, toamna prezentă are semnificații multiple în acest al treizecelea an de nouă istorie românească. Apropierea Congresului al XI-lea, discutarea documentelor de covârșitoare importanță pe care partidul le-a pus în dezbateră maselor — iată elementele de dinamism primordial, iată datele în virtutea cărora poporul român își adună eforturile și își formulează idealurile.

E o toamnă frumoasă — toamna aceasta a belșugului și hărniciei. La ora cînd pămîntul restituie oamenilor tot ceea ce aceștia au investit în el — sămîntă, muncă, viziune, pricepere, entuziasm —, la ora cînd brazdele patriei își mărturisesc roadele, redîndu-ni-le, la ora aceasta pămîntul devine o cauză națională, iar noi, oamenii, ne concentrăm asupra lui cu întreaga noastră capacitate de a ne gospodări avuția comună.

Solul românesc a fost întotdeauna un sol bogat, generos, încărcat. Dar semnificația dăruirii lui abia astăzi tinde să se cristalizeze pe deplin. Abia astăzi, în România socialistă, strămoșeasca agricultură obține statut de rezonanță istorică și capătă reșezări lucide și profund vizionare, în relațiile cu criteriile civilizației și cu cerințele de dezvoltare ale neamului.

La tradiționala zi a recoltei, sărbătoarea anuală cu luminoase răsfrîngerii populare, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a rostit la Timișoara cuvinte dragi pe care românii din toate colțurile țării le-au ascultat cu emoție și atenție. Ca întotdeauna, președintele a aprofundat unul dintre aspectele esențiale ale etapei istorice pe care o parcurgem, analizînd cu înalt spirit de pătrundere situațiile existente și eficacitatea perspectivelor. Onașind agricultura, în această zi a recoltei, tovarășul Nicolae Ceaușescu — de la tribuna marelui adunări populare din inima Banatului — a demonstrat că această străveche indeletnicire a poporului român se ridică pe zi ce trece la o scară valorică din ce în ce mai evidentă, avînd însă și tot mai sporite obligații față de bunăstarea tuturor celor ce muncesc. „Desigur, — a spus secretarul nostru general — pămîntul poate da mult. Depinde însă de ce îi dai pămîntului. Agricultura noastră a ajuns la un asemenea nivel încît trebuie să nu ne mai mulțumim de a avea doar cîteva cooperative sau întreprinderi cu rezultate bune, ci să ne propunem să generalizăm experiențele bune; să vedem ce s-a făcut într-un loc sau altul pentru a se obține recolte mari, ce trebuie să-i dăm solului ca și el să ne răsplătească din plin“.

La ora actuală, agricultura trebuie să cuprindă în sfera ei de manifestare tot ceea ce există valoros în tradiție și în cercetarea modernă. Referindu-se la aceasta, tovarășul Ceaușescu a spus: „Pentru a obține recolte tot mai mari, pe lingă condițiile climatice, mai există și alte condiții și, în primul rînd, cele care țin de munca oamenilor, de organizarea mai bună a producției și a întregii activități din întreprinderi și cooperative, de folosire rațională și în concordanță cu condițiile din fiecare an și din fiecare perioadă, a regulilor științei“.

E o toamnă frumoasă — toamna aceasta românească. Dar în același timp, e un anotimp al răspunderilor generale. Din roadele de acum, din izbînzile agriculturii noastre socialiste pe toate planurile ei, se naște piinea anului care vine și a altor ani. „Putem avea deplină încredere că oamenii muncii din agricultură nu vor rămîne mai prejos decît cei din industrie, că vor aduce o contribuție tot mai însemnată la ridicarea economică a întregii noastre țări“.

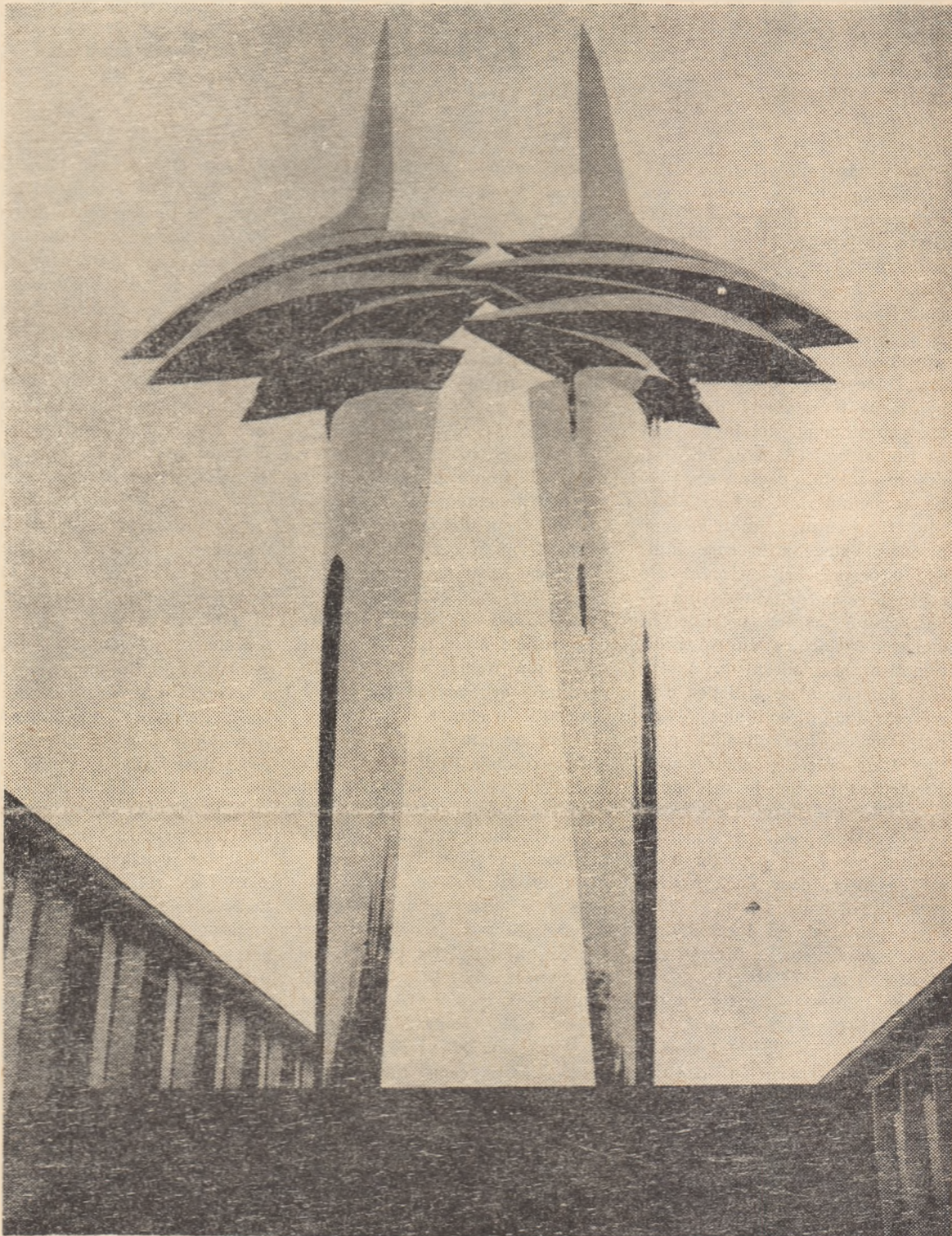
Prin rostirea conducătorului partidului și statului, floarea respectului și prețuirii noastre se apleacă sentimental spre fremătătorul ogor al rodnicii românești.

CRONICA

Chip de lumină

Laudă Partidului meu! —
fie ca faima lui să odrăslească în veac.
Prin valul fierbinte al epopeei m-a singerat
furia spinilor
uneori m-a încrecat îndoiala
uneori lacrima neputinței mi-a umezit obrazii —
dar sub cumpăna drapelului de flori
alegîndu-mi uneltele faurilor și îndirjitele
seceri din străbuni
mereu aflat-am înmiresmatul liman
dobînditor al tulpinelor cu rouă și fructe,
mereu întru osîrdia eroilor am deslușit aripa șoimului
ori daia ce înseamnă în piatra vechimii
semnele izvorului tînăr.
Laudă Partidului meu, — brațului său comunist
ocrotîndu-mă cînd înalț scheleșia,
laudă porți'or sprijinite-n lefeferi
laudă ziditorilor de oțel și de inimi, —
aceasta e ziua doinei și aceasta e ziua horelor
cînd bucuria învățăturilor capătă chip de lumină
cînd petalele cuvîntelor bune se adună pe plai românesc.

Adrian BELDEANU

C. LUCACI:

„Dialog“

DINAMICA PRIVIRII

Caracterul prospectiv al picturii românești — iată un motiv de meditație aflat în perpetuă actualitate. Privind astfel pictura noastră, recunoscîndu-i deci capacitatea de a dinamiza contemplarea, de a o face activă, avem posibilitatea unei numiri mai exacte a devenirii sale, o devenire cu caracter specific, singulară în contextul artelor europene. Avantajul unei atari considerații constă în posibilitatea de a vedea mobiluri intime. Fiecare mare maestru român a preluat de la înaintașul său, dar, în aceeași măsură, l-a și anulat pe acesta, în sensul depășirii unui stadiu, al propunerii unui alt mod de a privi, de a înțelege pictura. Procesul a însemnat, pe de o parte, o imensă concentrare de energii privindu-l pe artist însuși, dar, în aceeași măsură, și pe receptor, categorie chemată să-și depășească condiția, să vadă altfel. Apariția lui Petrașcu, de pildă, pînă la impuneră sa generală, a fost un astfel de proces. Deși tînărul pictor avea ca maestru venerat pe Grigorescu, primele lucrări îi și stau sub aura grigoresciană, tenacele tecucean va propune publicului său, șocat de asprimea tușelor, o artă nouă, care nu mai amintește decît foarte vag de cea a predecesorului său. Concentrarea asupra noii formule, consumarea unor energii impresionante în elaborarea noului stil, vor antrena, necesarmente, receptarea, și într-adevăr publicul din vremea afirmării lui Petrașcu a trebuit să facă eforturi pentru a se obișnui să vadă altfel pictura de cum o văzuse la Grigorescu. De altfel, istoria picturii noastre este o suită de astfel de momente, consumate dialectic, încît valul înnoitor al perioadei de după Eliberare nu surprinde, nu găsește nepregătit acest public, acomodat cu propria sa evoluție care-și parcurge etapele încă din zori societății românești moderne, cînd afirmarea statului pe noile baze economice și sociale cerea ar-

tei un suflu nou, tonifiant, constructiv. Această societate modernă, care propunea un nou umanism, trebuia să privească altfel decît privea cea din vremea picturii de curte, practică de artiști străini, pasageri, o pictură sub glazurile căreia se afla lumea veche. Proliferarea stilistică de după Eliberare este și ea un proces firesc, incluzîndu-se modalitățile tradiționale de receptare, numai că specificitatea sa cunoaște elemente cu totul inedite, impuse de dinamismul societății socialiste, de setea sa de lumină, optimism, vigoare. Ca și altădată, artiștii preiau de la maestrul lor dintre cele două războaie, dar în același timp, anulează estetica acestora, impunîndu-se noului public prin alte formule, într-un peisaj creativ spectaculos, inedit ca mișcare generală și mai ales ca finalitate socială. Umanismul socialist cere, de data aceasta, picturii, mai mult, vrea de la ea o angajare fermă în opera de edificare și de prospectare a societății. De aici diversificarea stilurilor și modurilor de exprimare, ca rezultat al libertății de creație, apariția și învigoarea unor genuri relativ noi, cele monumentale, care urmează să completeze majestuos marile construcții. Privind pictura de șevalet, ceea ce impresionează este afirmarea structurilor compoziționale, proces nu atît nou cît superior valorificat, în sensul unei puternice concentrări a creației în vederea surprinderii celor mai semnificative momente din viața trecută și prezentă a poporului. Marile compoziții ale anilor de afirmare ai plasticii noastre au însemnat nu numai îmbogățirea stilistică, ci și edu-

Val GHEORGHIU

(continuare în pag. a 6-a)

CORNELIU STURZU:

ANOTIMPUL ÎNCREDERII

Ar părea curioasă astăzi împărțirea poeziei în două mari compartimente, despre care altădată s-a vorbit totuși atât de mult, poate și dintr-un fel de comoditate oferită de această clasificare: poezia citadină și cea de inspirație rurală. Și mai surprinzătoare ar putea să apară însă încercarea de a explica poezia pe baza acestei diviziuni. Modernizarea poeziei în general, nu numai înnoirea tematicii, deși despre aceasta, aparent, era vorba în primul rînd, a fost văzută mult timp ca un rezultat al unor prefaceri structurale care indicau o desprindere de rural. De aceea această delimitare lua adeseori un aspect polemic, în cunoscuta ciocnire dintre tradiționalism și modernism. Astăzi, cînd interferențele stilistice dintre cele două direcții sînt atât de puternice, vechea dispută pare lipsită de obiect și chiar naivă. Împărțirea poeziei în cele două mari direcții arătate își mai poate găsi o justificare, în momentul actual de evoluție a litericii noastre, doar dacă mutăm datele problemei pe un fundament psihologic și încercăm să distingem structuri sufletești deosebite.

Numai în acest sens vom califica *Anotimpul încrederii*, volumul recent al poetului Corneliu Sturzu, apărut la Editura „Eminescu”, ca opera unui citadin cu mari nostalgii clasice. Modelele preferate sînt cele oferite de „tomurile vechi”, în nopți lungi de meditație. O foarte frumoasă probă în acest sens, ne oferă poezia cu titlul *Biblioteca*, în care poetul își lasă sensibilitatea răscolită atât de profund de amintirea lecturilor, într-un soliloceviu pătruns de o discretă melancolie în lumina rarefiată și tainică a înserării: „Iar lampa de aseară bandajată / În fumul de tutunuri trist se stinge / Visindu-se o stea catifelată / cînd, moale, sticla clipa o atinge / Triumf de noapte-i dincolo, în lume, / Cu șoaptele cîrind pe trotuare / Noi sentimentelor de-acum, pe nume / Nu le-am mai spus, dintr-o eroare, // Și-un nenumit în lucruri se ascunde / Și părăsiți de-acele vechi cuvinte / Ne căutăm prin tomuri vechi, pe unde / am mai trecut și înainte”. Arderea interioară provocată de un sentiment adînc, cum este acela de iubire, poate să devină, tot un captivant exercițiu livresc ca în *Autodafé*: „Un dor ce-l rătăcisem printre cărți / Și-o azurie zare-ndepărtată / Eu te știam plecată-n alte părți / Ca o poemă-n timp, nerecitată / Și-a fost ca roza care, înflorînd / A doua oară, tandru-ntîi se neagă / Eu te cuprînd, tu mă cuprinzi, eu te cuprînd / cu pa-

tima rămasă și întreagă // Simunuri se-aplecau și vînturi reci / Cînd lemnul patului înmugurise // Mireasa mea dintii, pe unde treci / Ard bibliotecii și hărți și manuscrise”. Trebuie să observăm că filtrarea intelectuală a sentimentelor atinge, în poeziile menționate ca și în altele: *Heraldică*, *Neoromantică*, *Ex libris*, un înalt grad de rafinament.

Analogiile poetului intelectualizează, în împrejurările cele mai variate, imaginea. În *Heraldică*, timpul, suspendat peste frumusețea eternă a capitelurilor clasice, pare lipsit de o determinare istorică mai exactă. Poetul caută, în aceste versuri melodi-oase, numai ecoul interior al urmelor din trecut, ferindu-se de descriția arheologică sau numai pitorească, în căutarea celor romantice de epocă, a vestigiilor: „Mari umbre adormind sub crengi de cîstori / Și razele de soare, pe creșele / Simbol statorniciei din pămînturi / Și-al marmorei veghind în capetele / Din lespezi peși de veacuri dreze curg, / Inscrise jurăminte pe stînhare / Și zodii vechi, prelinsă în amurg, / Zimbînd viclean din manuscrise rare // Cu brici albi, sculptați pe coliere / Și spada care azi mă recunoaște, / Sticla de-a atinge fără vază / Timpul uitat: și clipa ce se naște” (*Heraldică*). Întoarcerea spre trecutul apropiat, reținut de amintirile directe ale poetului, se face cu aceleși mijloace, în versuri care captează însă și ceva din tremurarea romanțelor eminesciene, ca în acest tablou autumnal din *Neoromantică*: „Mai obosit: un singe-n crengi aleargă / Cad în genunchi colinele pe văi / Mă-norc sub obisîrile de toamnă / La anii tăi, la anii mei, la anii tăi // Rosit e totul de-acum. Uitarea / Presară clipe-n vatră, pe cărbuni / Rămîne-n aer numai tremurarea / Grăbitele aripe de lăstuni // Regatu-mă de regrete și iluzii / Se face-n seara asta mai îngust / La granița atitor vechi confuzii / Te-am așteptat cu fructe și cu must // Dar trec pe drum căruțele cu mere / Din orizont se-ndeamnă ploii subțiri / Și caii mestecă de-acum tăcere / Și strugurii atitor amintiri”.

Volumul *Anotimpul încrederii* cuprinde și versuri mai puțin interiorizate, în care poetul elogiază, cu o discreție care-i este caracteristică, orașul și pe ziditorii lui, în poezii cu o mai pronunțată culoare autobiografică. Această culoare devine mai evidentă în evocarea unei așezări urbane de la o mare încrucișare feroviară (*Aceste începuturi de orașe, Orașele de lut, Drum în-*

trerupt). O frumoasă idee, aceea a continuității credinței într-un mare viș constructiv, în care nostalgiile monumentalității din perioada orașelor de pînă sînt alungate de edificiile îndrăznețe și durabile ale epocii contemporane, stă la baza poeziei *Despre constructori ca și a altora*. Despre o dramă a istoriei, care ne condamnă altădată la nostalgia monumentalului, a operii durabile, fără puțința de a realiza vînt în piatră, vorbește poetul și în *Tomisani* („Sub boceală pîdurilor nocturne / prin veacuri lungi trecem ca printr-un viș, / refugiați în fuziune urse, / depozimenți în zăd un manuscris”) sau în *Drum înterupt*: „Si iar te prelungesc pe drumu razei de neon / șoap, pește un orizont neînțeles / din care aboură triste cocori de umbre / ducînd pe-cripi tînguțului glas / al Mărcel. Si ecoul doar / rămas printre balade, cu oierii / și mai apoi, ecoul cînd se-apleacă / pe umeri-ni să-l trec prin rîd serii”. Vechea inspirație constructivă se realizează astăzi deplin. Corneliu Sturzu, fapt notabil, nu recurge la tirada retorică pentru a elogia actul grandios al edificării, ci preferă, în cele mai multe cazuri, să folosească subtile elemente de sugestie, sporind, în felul acesta, forța artistică de convingere a versurilor (*Bicaz, Cartier, Plecare la statuile*). Din același motiv, poetul reține, chiar și în imaginile mai elaborate, cîte un amănunt cotidian, care capătă funcții nobile: „Cafeaua tăcerii aburește-n mozaicuri, / amprentele zgribulesc pe minele ușilor, / tăcute aleile-n percuri respiră / cu pieptul de bronz ai statuilor / Neruşinate poduri se scaldă goale în riuri / și manechine-n vitrinele albe dansează / pe cînd brațele femeilor s-au prefăcut în blinde coarne de melci / timid pipăind împrejuru-le noaptea / din trupul bărbatului”. Innobilarea cotidianului, în astfel de imagini decantate, face ca impresia de stil elevat, în accepțiunea vechilor trate de poetică, să te urmărească stăruitor în mai toate poeziile lui Corneliu Sturzu, fie că e vorba de mici piese lirice, cum este *Inscripție pe asfalt*, fie că e vorba de compoziții mai ample și mai complexe, cum este frumoasa poemă, în patru părți, *Călătorie de noapte*.

Volumul *Anotimpul încrederii* confirmă, prin cele mai multe și mai valoroase poezii pe care le cuprinde, calitățile de liric reținut ale autorului, care-și regizează cu o mare grijă și pricepere mișcările interioare, fără să le anuleze, prin această strunire riguroasă, revărsările firești.

fragmentarium

O PANORAMĂ
A ROMANULUI (I)

Const. CIOPRAGA

Ne situăm prin editarea masivă a clasicii, prin publicarea în paralel a unui *corpus* documentar, prin studiile critice de anvergură ca și prin tipărirea de enciclopedii și studii filologice, la un nivel care nu numai că ilustrează maturitatea deplină a culturii noastre, dar o și integrează în circuit european. Recentul triptic de *panorame* pe genuri literare, consacrat romanului, nuvelei și, respectiv, reportajului românesc din etapa 1944—1974, constituie o realizare editorială de prim rang. Editura „Eminescu” a dat astfel expresie unei inițiative dintre cele mai utile, făcînd ca în librării să se găsească în același moment toate cele trei panorame, împreună. Este de presupus că vom avea în curînd o *panoramă* a poeziei, o alta a *teatrului* și — de ce nu? — una a *criticii* din ultimele trei decenii. Fiindcă nu se bazează pe o tradiție mai veche, conceptul de *panoramă* necesită clarificări. În esență, o *panoramă* presupune, potrivit sensului etimologic, o amplă privire circulară, de pe o înălțime care permite rotația, în scopul unei priveliști complete. Prin urmare — într-o *panoramă*, atît formele frapante, cît și depresiunile, adică *toate formele de relief*, au — teoretic vorbind — egală îndreptățire, pe cînd o *antologie* opune ideii de totalitate un principiu selectiv, vizînd sublinierea mostrelor de cea mai înaltă calitate. În realitate, delimitările între o *panoramă* și o *antologie* sînt dintre cele mai labile. Incit, într-o serioasă *Panorama de la nouvelle littérature française*, un critic de valoare a lui Gaëtan Picon precizează că volumul său „nu constituie o prezentare istoricește etichetată a scriitorilor din secolul nostru — nici măcar a tuturor scriitorilor actualmente în viață”, după cum volumul în cauză nu reprezintă o istorie alcătuită din *momente distincte*, ci *panorama* unui moment, pe baza unei selecții calitative. În ciuda titlului cărții, Gaëtan Picon pune, de altminteri, semnul egalității între *panoramă* și *antologie* de vreme ce și afirmă expres că a înțeles să alcătuiască pe „propriul său risc”, o „antologie a literaturii care se naște”. Alt exemplu: *Panorama artelor plastice contemporane* purtînd semnătura lui Jean Cassou începe cu propoziția că ea „nu este nici un anuar, nici un palmares”. Autorul, prozator renumit, operează *panoramic*, în sensul că „nu reține decît ceea ce poate contribui la formarea unei impresii de ansamblu și în același timp la definirea acestui ansamblu”. Reținem ca foarte potrivită ideea că o *panoramă* trebuie să degajeze din totalitatea faptelor, doar pe cele mai caracteristice. Cu propriile cuvinte ale lui Jean Cassou, de menționat că: „O viziune panoramică produce în primul rînd un ansamblu. Al doilea scop al său este să dea un sens acestui ansamblu, adică să scoată în evidență diferitele orientări și semnificații”.

Panorama consacrată *Romanului românesc contemporan*, la care ne vom referi în continuare, concordă ca structură și viziune cu concepția enunțată de Jean Cassou. Substanțialul studiu introductiv și alegerea textelor, ambele datorate profesorului clujean Ion Vlad, ca și documentele cuprinzînd „fișe bibliografice” și „secvențe pentru autoportrete”, redactate sau selectate de Cornel Robu, acțiunează convergent, potențîndu-se reciproc, pentru a ilustra cît mai funcțional dimensiunile și perspectivele unui ansamblu în mișcare. Singura lucrare mai veche, avînd o structură similară este *panorama* alcătuită de Vladimir Streinu sub titlul *Literatura română contemporană*, lucrare precedată de un studiu de aproape o sută cincizeci de pagini despre poezia și proza dintre 1916 și 1940. Alte *panorame* a semnat, în ultimii ani, Al. Piru. *Panorama* romanului românesc contemporan, urmîrind atent evoluția unui singur gen, își revelează utilitatea în mod limpede, propunînd orientări pe direcții mari, într-un domeniu eminentamente mobil, mai greu accesibil cititorului obișnuit. Natural, alte *panorame*, în alte versiuni, pe tema romanului, pot aduce alte perspective, drept care, într-o notă explicativă asupra volumului, găsim precizarea că versiunea tipărită acum „e una posibilă și argumentată”. Studiul introductiv, cu titlul *Romanul — contemporanul nostru*, constituie o excelentă sinteză în perspectivă istorică, socială și estetică privind devenirea romanului românesc de la 1944 pînă astăzi, în raport cu romanul mai vechi și cu evoluția genului pe plan mondial. Aspectului istoric, referințelor la obiect în vederea degajării tendințelor fundamentale, li se alătură ample considerații de ordin teoretic mai larg, constituite într-o *poetică a romanului*. În concepția lui Ion Vlad, interpretarea romanului, nu numai a celui contemporan, e condiționată de poziția socială și de cea estetică a creatorilor. Cu alte cuvinte, văzut ca o „relatare epică” ori ca „alternativă a unui biograf”, un roman ne instalează prin întregă sa problematică, „prin întrebările și interpretările propuse”, în ceea ce Ion Vlad numește: „aria biografiei spirituale a scriitorului, infiltrată în opere, în ficțiunile elaborate”. Interesul pe care-l arătăm ficțiunii numite roman, ține de modul în care romanierul restructurează, recombina, reorganizează în viziune estetică ceea ce realitatea i-a oferit difuz, în funcție de condiții sociale, etice, sub constrîngerea relațiilor din afară. În funcție de criterii fundamentale, precum suportul *existențial*, suportul *social* și principiul *estetic*, acesta ca suport unificator, criticul ia în discuție probleme specifice privind, de pildă, romanul conceput ca „totalitate, ca lume pluridimensională”, romanul ca „un domeniu al eposului și ca un sistem (sau un cod) etic”, romanul ca reprezentare interioară în raport cu lumea, romanul ca povestire, cu concluzia că — indiferent de modalitate — romanul autentic este „relatarea unei lumi în mișcare ei neîntreruptă și totdeauna impresionantă”.

Geo Bogza, al cărui suflet sunase ca un cîntec din frunză pe vremea cînd pășise în Valea Troțușului și intrase în orașul care abia vislea spre lume, l-a numit atunci „orașul fără istorie”. Au trecut două decenii și ceva și cu toate că, raportat la vîrsta unei așezări, asta e similar cu clipele dintr-o viață de om, orașul cel nou de pe Valea Troțușului poate fi acum socotit un oraș cu istorie.

★
Doream de mult să cunosc orașul polimerilor. El era în sufletul meu, făcea parte din ființa mea așa spune, dar întîlnirile noastre fuseseră ireale de scurte. Odată trecusem pe aici cu trenul spre Ghimeș-Palanca, era într-un august, fumeau roșietic havanele pe platourile chimiei și eu priveam totul de la fereastra vagonului, priveam pe nerăsuflăte, cum privești un lucru pe care dorești de mult să-l vezi. Imaginile se învălmășiseră pe retina mea, era pe vremea aceea ceva cu totul și cu totul nou pentru mine cel călătorit dintre păduri. Erau, de fapt, niște alte păduri, cu arbori de rezonanță, conifere din aluminiu și stejari seculari din beton. Mi-am făgăduit să mă întorc și să stau, să umblu prin acest oraș cu totul și cu totul nou. A trecut timp și dorința mea a rămas între alte dorințe neîmplinite. Într-o noapte de martie am trecut ca o nălucă, cu un autocar, prin orașul de pe Valea Troțușului. Dorința de a reveni a urcat iar la ultimul nivel al sufletului meu și într-o zi de octombrie am intrat pe poarta imaginară a municipiului Gheorghe Gheorghiu-Dej. Blănuri de vulpi roșcate înveleau dealurile, dealurile ca niște turele de tanc. Între ele, orașul cel nou părea un port cu ambarcațiuni de tot soiul. Era în amiază, orașul încă nu forfotea de lume. Silueta hotelului, cea a Casei de cultură, blocurile de cite 10 etaje, sălciile ca niște buchete de busuioac, toate, dar absolut toate, mă duceau cu gîndul la mare, la stațiunile de acolo. Simțeam chiar în nări miros de sare îmbibată cu apă sau poate, mai exact, de apă amestecată cu sare. Era, evident, o iluzie olfactivă, alimentată de cele care mă înconjurau, amintindu-mi izbitor de Mangalia-Nord. Spre seară, apoi chiar sub cortelul ei, am colindat orașul și am surprins ca niște nervuri, ori ca niște cercuri de vîrstă ale arborilor, diferitele momente din construcția orașului. Din acest peisaj cu alură de stațiune marină, am dat într-o altă zonă cu blocuri care mi-aduceau aminte de clădirile șantierului de la Bicaz, ori de casele orașelor de la munte. Am intrat apoi într-o magistrală, o magistrală ca un drum spre soare ori lună, ori ca pista aceea, dar fără încolăcirile ei, ca pista de la Le Mans. Umblînd pe străzi, printre copacii care abia-și pierduseră frunza, unii firavi, alții puternici și înalți mă gîndeam la cele spuse de Geo Bogza și con-

Un oraș cu istorie

reportaj de Grigore ILISEI

statam că mă aflam într-un oraș cu istorie, că cele zise atît de tulburător fuseseră valabile doar pentru orașul de atunci. Descopeream chiar în zidăria orașului vîrstele lui, straturile istoriei sale. Era doar o primă descoperire.

★
Aveam apoi să constat un lucru care mi-a întărit convingerea că orașul polimerilor și-a făurit de-acum o istorie a sa. Viața acestui oraș m-a pasionat întotdeauna, dar ea îmi apărea de la distanță lipsită de anumite dimensiuni. Lucru într-un anumit fel firesc pentru un oraș atît de tînăr. Mi-l închipuiam ca pe un oraș în care oamenii trăiau cu nostalgia locurilor de unde veniseră, un oraș care abia își cristaliza un climat al lui. Aveam să constat, cu mare mulțumire, că oamenii de aici au ajuns să se socotească cetățeni ai acestui oraș, iar referirile la locurile lor de baștină să se facă doar ca niște referiri obișnuite, așa ca peste tot. Oamenii de aici, veniți din toate părțile, au acum din plin sentimentul apartenenței lor la această așezare. Mulți din cei care lucrează pe platforma chimiei s-au născut aici, au semnătura primarului de aici pe certificatul lor de naștere. Aceasta atestă mai convingător decît orice faptul că orașul de pe Valea Polimerilor este un oraș cu istorie. Este de fapt examenul maturității sale. Multe sînt semnele acestei apartenențe, ale acestui sentiment, să-i zicem, filial. Cel mai pregnant este solidaritatea oamenilor. Nunțile au devenit la Onești evenimente ale întregului oraș. Pînă nu de mult oamenii le petreceau doar în microcolective, cei veniți de la Suveava între ei, cei din Dobrogea la fel, cei din Ardeal de asemenea, și așa mai departe. Acum, o căsătorie, ca și o naștere, sînt evenimente celebrate de întreg orașul.

★
Municipiul Gheorghe Gheorghiu-Dej e tînăr la propriu și la figurat. Are doar 22 de ani de existență, iar media de vîrstă a locuitorilor săi este de 27 de ani. Ca în toate așezările noi, entuziasmul există aici în cantități mai mari poate ca în alte locuri. Implicarea în viața și problemele orașului este a tuturor. Zilele de muncă patriotică sînt aici toate zilele anului, iar cele ce le fac oamenii pentru orașul lor sînt specifice îndeletnicirii și preocupării lor. Așa, de pildă, cîțiva tineri ingineri au tradit luni de

zile și au conceput și realizat panoul electronic al stadionului de handbal. De altfel, complexul sportiv, cu cele șase terenuri de tenis, cu cele două săli de sport este unul din cele mai frumoase și mai moderne din țară și a fost construit de oamenii orașului prin muncă patriotică.

★
La vîrsta maturității sale orașul este preocupat de nuanțarea climatului spiritual. Tovarășul Constantin Toma, secretarul Comitetului municipal de partid, îmi vorbea despre pregătirea pentru tipar a monografiei orașului, la care colaborează oameni de știință din întreaga țară. Tot el mi-a arătat o carte despre cusăturile de pe Valea Troțușului, tipărită în 10.000 je

exemplare și epuizată în cîteva zile. Ar părea, cel puțin la prima vedere, un lucru fără prea mare importanță. Spun „la prima vedere”, pentru că mergînd spre miezul lucrurilor, poți descoperi un fapt de mare subtilitate, revelator pentru efortul ce se face aici pentru găsirea unei personalități specifice. Viața unui oraș înseamnă și construcție de structuri materiale, dar și spirituale. Cusăturile acestea vor fi găsite într-un timp. Sperm, scurt, în încăperile celor 9.000 de apartamente ale orașului, care are nevoie de spirit și această nevoie, demonstrată și de un record național la desfacerea de carte, constituie o preocupare permanentă a celor ce-l conduc viața.

★
În orașul de pe valea polimerilor a călcat cîndva și George Călinescu. I s-a părut orașul ca un fel de călătorie pe pămînt a unei așezări dintr-o altă galaxie. Un om care era în egală măsură al trecutului, prezentului și viitorului intra într-un oraș care se afla pe rampa de lansare a prezentului spre viitor. Cetățenii orașului l-au ales apoi pe George Călinescu drept părintele lor spiritual. Este aici acea frumoasă dorință de explorare cutezătoare a noului, de afirmare multilaterală. În fiecare an, în iunie, aici, pe Valea Polimerilor, au loc „Zilele culturii călinesciene”, manifestare de cinstire prin fapte noi a lui George Călinescu. Cultura cea mai adevărată intră tot mai adînc în ființa orașului. Mergem nu de mult cu profesorul și poetul Constantin Th. Ciobanu, animatorul „Zilelor culturii călinesciene”, mergem pe străzile ca niște piste pe care copacii curgeau asemeni unui convoi de boburi olimpice.

— Strada aceasta vrem s-o numim Victor Eftimiu. Pe aici îi plăcea poetului să se plimbe. Mai încolo, în acea poiană dintre blocurile noi, obeliscul „Poetul în cetate”, în stînga, spre hotel, noua magistrală.

★
Priveam, umblam și simțeam cum se perindau noile articulații ale orașului.

★
Aici în așezarea de pe Valea Troțușului lucrurile se fac cu entuziasm, dar și cu o mare seriozitate. Sub semnul acestor stări stă și activitatea Liceului de gimnastică. Gimnastele din elita internațională, Anca Grigoraș, și Nadia Comăneci n-au apărut ca niște miracole, ci ca urmare a unei munci similare cu a celor care în laboratoarele chimiei așază în termeni noi de reacție substanțe din cele mai felurite. Gimnastica face parte din ființa orașului, el a devenit nu numai o așezare a chimiei, ci și una a gimnasticii. Încă de la 6 ani începe aici șlefuirea diamantelor care apoi scilpesc pe talgerele de nufăr care sînt covoarele sălilor de gimnastică.

★
Cînd am părăsit orașul Gheorghe Gheorghiu-Dej era amiază și din mașină am sărit spre un bloc nou cu o inscripție — Muzeul de istorie al orașului. Privind-o, m-am gîndit la istoria în continuă prefacere a locurilor și mi-am amintit de noile orizonturi spre care se îndreaptă și despre care mi-a vorbit patetic tovarășul Valerian Ghineț, primarul municipiului. Vedeam în fața ochilor noile siluete care se vor adăuga celor existente alcătuiind centrul civic, acolo lângă hotelul „Troțuș”, îmi venea în minte cifra de 100.000, atît cît va avea orașul în scurtă vreme. Plecam de pe valea polimerilor cu sentimentul că fusesem într-un oraș cu istorie, cu o istorie în continuă devenire.

C. LUCACI:

„Structură”

TIMP LIRIC

o rază zimbitoare...

cade pasărea de săgeata strigătului
ultim tu arzi tu arzi
știi tu arzi și eu
vorbesc
cu pietrele și le spun lor că sînt
preafrumoase

iarba
acest bici însingurat care tace
și eu mă acopăr cu umbra ta
și singele păsării biciuite
de strigătul ultim

mai rămîne o rază
fără vlagă sugrumindu-mă
zimbitoare
mai rămîne o piatră
cu ambiții deșarte

Vasile MIHALACHE

ne-acoperă iarba

Ne-acoperă iată, iarba —
Și noi aici la țărnul mării,

Ne supunem o, luminei vaste—
Privegheați de-o lebedă albastră.

Ne-acoperă, iată, iarba —
Fiece ochi dedublat într-o stea
Ca-ntr-o apă privindu-se, iubimu-l.
Prea plin în noi de-acum sublimul.

Ne-acoperă, iată, iarba —
Astru călător ne luminează.
Iubiri uitate printre glastre.
Săruturile par albastre.

Ne-acoperă, iată, iarba —
Și noi atît de mult călătorînd:
Ca o coloană de fum dragostea-mi va fi
Pe de-asupra unui oraș din miază-zi.

Jordan AIOANEI

florile

O, florilor!
Ne chemați mereu
Plîngînd și rizînd cu noi
Pe roua zilelor
Neînceputelor zile

O, florilor!
Clepsidre fără preget
Măsurînd lumina
Și-n fiecare zori
Găsînd noi pași
Pe iarba fragedă
Stringînd curcubeele.

Anca NICOLAU

in fîntina soarelui

in fîntina soarelui dorm
noaptea
îmbătrînesc în liniștea ei adîncă

ziua vin la voi
tînăr
cu lumina ei
pe umeri
cu trecutul...

in fîntina soarelui
suffletul meu
se sărută.

Ciprian Vasile STOLERU

VIOREL ALECU:

Opera literară a lui George Călinescu

Lucrarea *Opera literară a lui George Călinescu* constituie, în intenția autorului, afirmată cu o modestie apropiată de timiditate, prima parte „a unei presupuse monografii despre opera lui G. Călinescu” cea de a doua urmînd a se ocupa de concepția estetică a scriitorului, apoi — o alta — despre critica și istoria literară călinesciană, incluzînd monografiile dedicate scriitorilor, *Istoria literaturii* etc. Aflăm aici, prin urmare, o **ordonare** a operei, punct de plecare a unui studiu complet, consacrat personalității neobișnuite, mereu incitante și adesea controversate a autorului lui Ioanide. Convingerea lui Viorel Alecu, convingere ce sedimentează atît studiul cît și cunoașterea directă a profesorului admirat de către fostul student de la Iași, este bine consolidată pe poziția naturii comune a criticii și a creației literare, în spiritul repetatelor profesioni de credință ale lui Călinescu însuși. De pe această platformă e discutată activitatea scriitorului (capitolele: **Poetul, Nuvelistul, Romancierul, Dramaturgul**), a autorului impresiilor de călătorie, a eseistului și publicistului, ca și a exegetului de literatură universală. Sînt, așa dar, și unele aspecte mai puțin cercetate, și autorul le abordează atent documentat, însă, în genere, fără a aprofunda. Volumul apărut la „Albatros” este destinat, se pare, tinerilor și accesibilitatea lui e în afară discuției, dovădindu-se în acest fel util unei introduceri în labirintul călinescian. Aprecierile critice nu trec ușor peste neimplinirile scriitorului, ceea ce e un merit, însă negațiile apar cam simplist exprimate, dînd impresia alunecării peste temele sinuoase, pasionante, privind specificul unei personalități de vîrf. Ideea poeziei ca joc, a dramaturgiei-exercițiu epic și desfătare se poate arăta fecundă și în înțelegerea unor entuziasme de moment ori a facilității (privind din afară) observate de autorul cărții de care ne ocupăm în conturarea unor personaje călinesciene exprimînd noul. Se remarcă **spiritul asociativ** care duce uneori la rezultate interesante în tratarea fie a temelor, fie a artei romancierului. Corectă și limpede, cartea înlesnește o informare rapidă, fără neglijarea referințelor livrestî. De un maxim interes este bibliografia generală, împărțită în scrieri ale autorului (poezie, nuvelă, roman, teatru, eseu, reportaj) și scrieri despre autor (referitoare la aceleași sectoare). Important este că referirile se fac la primele apariții ale fiecărei lucrări, de la volume la articole. Ne închipuim cît de vastă va fi această contribuție cînd ea va fi completată cu scrierile referitoare și la activitatea criticului și istoricului literar. Împărtășind opinia lui Viorel Alecu, potrivit căreia formularea judecăților de valoare privind „urîșa forță creatoare călinesciană” presupun „îndrăzneală și prudență”, așteptăm continuarea anunțată a studiului, urmînd a ne formula atunci o părere deplină.

R. ȘT. M.

IOAN GRIGORESCU:

Paradisul murdar

Împărțit în zece anticinturi, *Paradisul murdar* ne dă o imagine cum nu se poate mai realistă a ambianței, a mediului natural în care noi cei aproape 4 miliarde de oameni ne petrecem viața și ne desfășurăm activitatea. Autorul ocolește echivocul, se debarasează de tot ce ar putea fi optimism nefondat științific, spune lucrurilor pe nume aducînd în sprijinul afirmațiilor sale rezultate ale unor cercetări de amploare, cifre, fapte, opinii ale unor personalități — ecologi, biologi, medici, edili ai marilor orașe, — de prim rang din întreaga lume. Cartea nu este nici reportaj, nici eseu științific, nici anchetă, nici proză. În ea se îmbină toate acestea, Ioan Grigorescu făcînd dovada unei dezinvolturi și a unei lipse de inhibiție caracteristice în general scriitorilor și reporterilor moderni, adversari ai schemelor și canoanelor ce restrîng și simplifică uneori conținutul imposibile de limitat. La prima vedere „Paradisul murdar” este o carte tristă despre o lume în care cantitatea de oxigen, în special cel din marile metropole, s-a diminuat într-atît încît la Paris s-au uscat și au început să moară bătrînii castani, iar New York-ul e acoperit de o ceață prin care mai străbat timide doar vîrfulurile zgîrîie-norilor; o lume în care, în unele medii occidentale la poluarea aerului se adaugă cea psihologică și morală avînd drept cauze toxicomania și sexplozia: o lume în care marele așa numite ferme nucleare, adevărate cimitire, au devenit nefecundă pentru reziduurile de tot felul rezultate din experiențele atomice; într-o asemenea lume sînt des-tule motive să fii complexat. Dar nu acesta este sentimentul ce ți se strecoară în suflet citînd cartea lui Ioan Grigorescu, ci sentimentul de încredere în rațiunea umană, în înțelepciunea și geniul omenesc, care nu se poate să nu vadă că însuși omul este o parte integrantă a naturii, că el este un element ce intră în echilibrul naturii, în conexiunile complicate ale universului. Mai ales că vorbele lui Juvenal „niciodată natura nu spune ceva în înțelepciunea altceva” — nu numai că nu și-au pierdut actualitatea, dar s-au încărcat de sensuri mai grave decît oricînd. Pentru că, nu se poate să uităm, omul este singurul zeu adevărat. Nu zeul automobilului, nu zeul supersonicului, nu zeul înșelător al heroinei și nici cel al pornografiei, ci propriul său zeu. Acesta este sensul profund al volumului „Paradisul murdar”, acesta este sensul unei cărți publicată în țara în care s-au desfășurat recent lucrările Conferinței mondiale a populației, al unei cărți scrisă cu nerv, inspirat și convingător.

Constantin COROIU

După volumele de interviuri ale lui Adrian Păunescu (*Sub semnul întrebării*) și Ilie Purcaru (*Poezie și politică*), după cartea de publicistică a lui Marin Preda (*Imposibila întoarcere*), o antologie, apărută la Editura Eminescu, **Misiunea scriitorului contemporan**, cuprinde o nouă selecție de profesioni de credință și mărturii despre rostul scriitorului și al literaturii, toate aparținînd scriitorilor români și culese din publicațiile ultimelor trei decenii.

Poate mai mult decît în alte culturi, o istorie națională zbuciumată l-a obligat neconștient pe scriitorul român să se întrebe, cu gravitate, care îi este menirea, ce datorii are față de contemporanii săi. Meditația despre destinul scriitorului, neîntreruptă, parcă, în literatura română, a devenit în vremea noastră, din perspectiva marilor transformări sociale, o adevărată dezbatere.

„Artist-cetățean”, „artist-luptător” sînt formulele sub care se discută de la bun început, în primii ani de după Eliberare, participarea scriitorilor la viața socială. Confuzia (pe care o făcuse și Gherea) dintre participarea directă, cetățenească și participarea prin scris mai este prezentă, uneori, dar distincția se impune destul de repede: „Corelațiile dintre scriitor și luptător — scria Ion Caraion în 1945 — coincid în dreptul cuvîntului talent. Ele dețin, se completează sau se resping în funcție imediată de sfera acestui cuvînt. Căci adeseori — dacă nu mereu — ceea ce se poate cîștiga în luptă nu se poate obține în literatură”. În termeni mai categorici, distincția va fi reluată, peste mulți ani, de Paul Anghel: „...gestul scriitoricesc de esență rămîne creația, munca de laborator — care e cu mult mai gravă, plină de răspunderi mai importante decît ieșirea publică, obligatorie și ea în anume circumstanțe. Aici, însă, în gestul creației, se concentrează tot, menirea gnoseologică, estetică, civică și civilizatorie a scriitorului”.

Unele declarații, intrate și în această antologie, privitoare la misiunea scriitorului, sînt convenționale sau festive. Sînt și scriitorii care, aflați în fața acestei probleme esențiale, se refugiază în locul comun, care ține locul experienței proprii și interogației sincere. Pentru cele mai multe mărturii, însă — de la Argehezi și Sadoveanu pînă la poezii ultimului deceniu — este caracteristică temperatura înaltă a confesiunii, generată de o profundă încredere în destinul literaturii și de conștiința demnității și unicității profesiei de scriitor. Asistăm, treptat, la o **redefinire** a scriitorului și a literaturii, redefinire provocată de noile raporturi sociale care au modificat decisiv și poziția artistului în societate. Încă în 1946, Șașa Pană încerca să fixeze „premise la o nouă condiție a scriitorului român”, în raport cu noile categorii de cititori în formare. Tudor Arghezi, după șaiszeci de ani de activitate literară, se întreba, cu îndoieli și sfială, „Ce se cheamă scriitor?”. Sub comentariul ironic și hitru se simte responsabilitatea a celui ce se întîulează scriitor, „înfricoșat întotdeauna de vorba scriu, amară și plină de răspunderi subiective”. Iar răspunsul la întrebare, de o simplitate voită, vizează esența: „Scriitorul face opere și capodopere”.

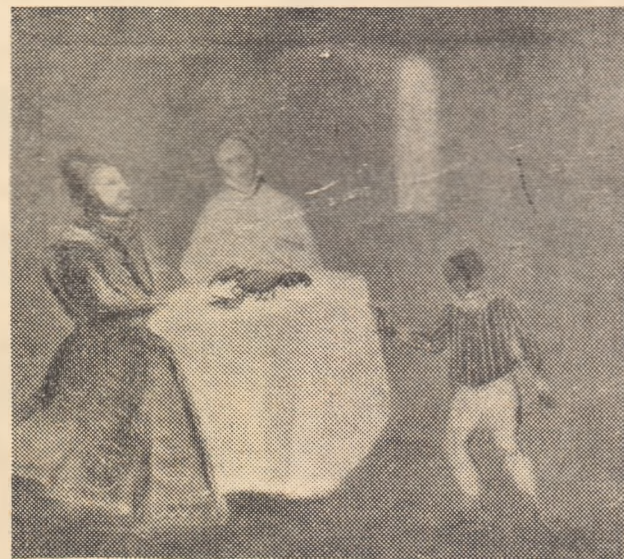
Din numeroase intervenții publicistice, aparținînd unor scriitori din generații diferite, se desprinde preocuparea pentru conturarea unui **nou profil de scriitor**, a cărui calitate fundamentală e aceea de a fi o **conștiință** a contemporanilor săi: „Scriitorul este o parte vie și sensibilă a neamului nostru” (Emil Isac), „Scriitorii trebuie să fie martori ai epocii lor, dar martori lucizi și în aceeași măsură activi, cum sînt marinarii unei corăbii în largul mării” (Geo Bogza), „...scriitorului i se cere să devină cronicarul zilelor sale, oglinda epocii pe care o trăiește” (Eugen Barbu). Într-o formulare pregnantă, Miron Radu Paraschivescu numea poetul „marele și permanentul instigator”, în sensul în care arta autentică este totdeauna „un act de instigare la uman”.

În exprimarea ideii **responsabilității** scriitorului, nu exaltarea sau declarațiile de tribună predomină, ci examinarea lucidă a datoriei morale a artistului față de semenii săi, față de noua realitate a țării. Despre „splendida povară a responsabilității” scrie, în termeni exacți și convingători, Titus Popovici. Condiția esențială a scriitorului român contemporan este căutată, cel mai frecvent, în participare și implicare, în numele adevărului artei, fără compromisuri și jumătăți de mă-

sură, fără „conformism facil” sau „navigație pe apele liniștite ale truismelor” (G. Călinescu). Nu e vorba de acei care au jucat sau continuă să joace „comedia participării”, cum o numește Marin Preda, ci de scriitorii care, în fiecare pagină scrisă, se simt implicați prin întreaga lor ființă, prin existența lor ca artiști. Ne mai oprim, pentru ilustrarea atitudinii în fața realității, la un pasaj dintr-o tulburătoare **Intîmpinare poetului tînăr**, semnată de Geo Dumitrescu: „Un poet adevărat nu poate trăi din contemplație, chietudine și docilitate și el nu poate fi, cu atît mai puțin, subalternul prejudecăților și al inerției. El trebuie să scuture toate lucrurile din jur, să înlăture praful, ori falsul lucru, pentru a le găsi adevărata culoare și consistență. El trebuie să țină seama de viața din jur, pentru a afla de unde pornește înălțimea lucrurilor, cît sînt de trainice și de adînci în rădăcini. El trebuie, la urma urmei, să descopere și să creeze lumea din nou, pentru sine, pentru specia înțeleșurilor poetice, ca să o poată revela, în adevăruri și frumuseți autentice, oamenilor”.

Semnificativă este limpezimea cu care se manifestă sentimentul solidarității scriitorilor, atît de diferiți prin dimensiunea solidarității scriitorilor, atît de diferiți prin dimensiunea și specificul talentului. Acest sentiment al „regăsirii generațiilor” este afirmat cu pasiune și de tinerii scriitori, mai predispuși, în genere, la delimitări violente față de predecesori. „Dacă solidaritatea în euforie înseamnă ceva — scrie Adrian Păunescu —, solidaritatea în încordare, în muncă, înseamnă și mai mult, și solidaritatea generației mele cu toate generațiile de dinainte de ea este mai cu seamă o solidaritate activă, de muncă și de patos încordat”.

O activitate care prin natura ei intimă, înseamnă solitudine și căutarea unicității, a sunetului propriu, leagă, totuși, prin exigențe primordiale, pe slujitorii ei, pentru care scrisul este o „formă de viață” (Tudor Vi-anu), „o expediție crucială către esențe” (Geo Dumitrescu), o mărturie patetică și durabilă despre om.

A. DINULESCU:

„Cină”

NICOLAE ȚĂTOMIR

sisif, urc mioritic...

Sisif, urc mioritic pe-albastrul voroneț
Cioplită-n alburii orga coloanelor de preț.

Cînd sprijin de șindrița clopotniței — să-mi trag
Puținul suflet — friza de marmoră, mi-i drag

Să știu că sufăr aprig privind din voroneț
Spre văi rostogolirea acestui alb mărț.

gioconda

Muzeu-i mut. Tăcerea de-i invoci,
Culorile sunt tot atîtea voci.
Gioconda tace. Liniști se aștern
Pe-un zîmbet enigmatic și etern.

Privește-i ochii: aburii lor calzi
Sunt din adînc trimișii ei heralzi
S-anunțe glasul, șoaptă sau suspin,
Rătăcitor prin propriul ei destin.

cuvîntul rătăcitor

E cavalerul purului galop ...
Primejdii nu-s în clin și nici în minec,
Dar nu la hanul inimii va trage;
Ci, odihnindu-și timpla rece-n coama
Lui nimeni care-l duce-n nicăieri,
Nu-i va suna-n timpâne decît ritmul
Asurzitor al propriei făpturi.

Depart, la răsplinții de-nțelesuri,
Zadarnic îl așteaptă cavalerii
Sub greul cmeneshilor armuri.

mi-i oaspete un tînăr

Mi-i oaspete un tînăr. Îi plac și Salambô,
Culorile vocalei din versul lui Rimbaud,
Și murmurul hipnotic din Eminescu-al nostru,
Dar și monocromia și-asprimită de rostru.

Mi-i oaspete un tînăr ce-a împlinit un veac
Tristetea-i fără margini și boala-i fără leac
M-aruncă-n nostalgia străvechilor canoane,
Dar și-n necunoscutul culorii din consoane

Cînd florile consoanei petala și-o desfac.

Prima expoziție a sculptorului C. Lucaci are loc la vârsta sa de 40 de ani, după o activitate intensă și variată, care l-a impus printre fruntașii sculpturii contemporane. Cu această expoziție numele său se asociază unei opere unitare, modernă în formă, și originală, legată de spațiul urbanistic actual. Intitulată sugestiv „Spațiu și lumină”, ca o sugestie pentru monumentalizarea spațiului și transformarea operei de artă însăși în insor de lumină, expoziția de la Dalles poartă pregnant amprenta personalității artistului.

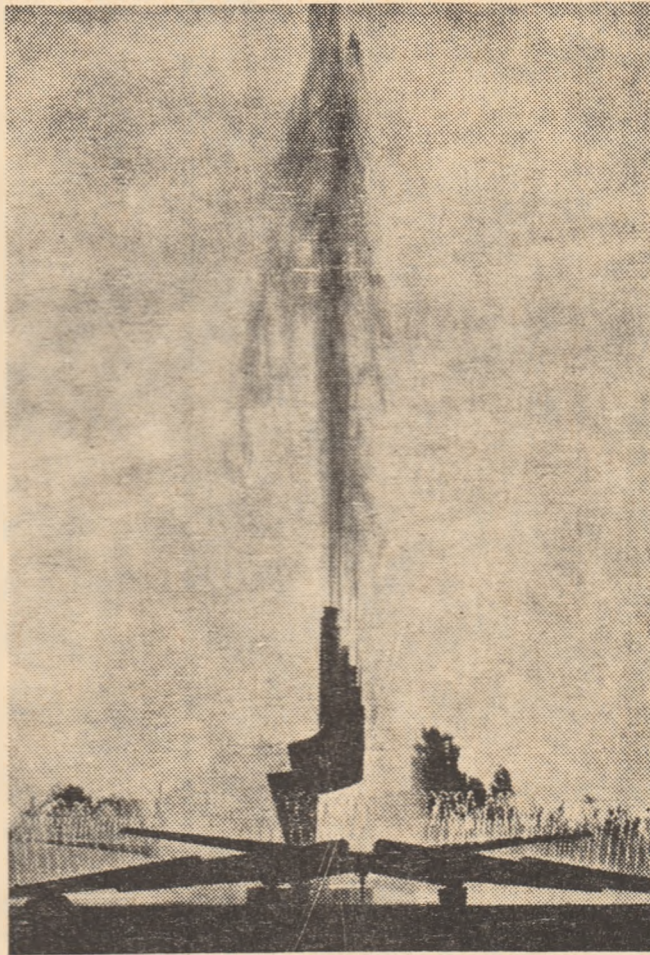
Individualitatea sa puternică, tenacitatea și forța explozivă a ideilor sale, inventivitatea, perseverența în lupta cu materia, seninătatea și lirismul au făcut ca în arta sa, gândirea logică și tehnică să devină într-un ansamblu unitar, fantezie și sentiment. De aceea îi și apreciem operele pe căile logicii și ale metaforei poetice. Ideea de colosal și de unic, de forță spirituală materializată în forme originale, constituie trăsăturile caracteristice ale operei sale. În finta de la Constanța, geometria țîșnirilor de ape în ritmuri și acorduri de orgă, adevărate simfonii romantice în aspirațiile spre cer, prăbușirile surde și zgomotoase, fulgerele metalizate ale luminii conferă creației sale semnul operei totale. Artistul realizează astfel, într-un stil propriu, incomunicabil, misterul grandios al creației. Finta aceasta ca și celelalte machete de finta din expoziție, „Soarele” sau „Hora țărăneasca”, sînt la origine sculpturi în oțel inoxidabil. Efectul plastic constă în știința folosirii luminii, a ritmului, a liniei elansate, a sugerării mișcării perpetue.

Spațiodinamică, opera lui C. Lucaci este menită să insuflețască spațiul urbanistic. O demonstrează succesul acelor lucrări ce s-au transformat în monumente-simboluri, ca sculptura din parcul televiziunii sau aceea din orașul Victoria, exprimînd prin organizarea plasticității lor progresul uman. Oțelul lustruit absoarbe în suprafețele sale lumea exterioară și ne-o restituie optic ca într-o oglindă, provocînd un dialog despre propriile noastre destine.

Lucaci realizează astfel o nouă simbolică a formei dinamice, el se detașează de sculptura convențională, își singularizează opera, și o proiectează în spațiu, cu o funcție unică spiritual-poetică. Artă sa este o emanație a civilizației și gândirii moderne, un act autentic. Creațiile spiritelor novatoare sînt dificile, greu de explicat și uneori discutabile. Lucaci este însă, prin îndrăzneala tehnicii și dinamismul artei sale, prin destinația ei urbanistică, un creator de excepție; ideile sale despre spațiu, și lumină, ne cuceresc și ne bucură spiritual.

Mircea DEAC

despre sculptorul CONSTANTIN LUCACI

„Finta cinetică” (Constanța)

C. Lucaci se numără printre primii sculptori, la noi, care folosesc tabla inoxidabilă sudată pe schele metalice, conferindu-i curbe grațioase prin care construieste forme ample, esențializate — una din trăsăturile definitorii ale artei sale. Nimic din bibelourile supradimensionate întîlnite încă prin unele expoziții, Spirit novator, pentru el modern nu înseamnă neapărat „în pas cu moda”, ci în concordanță cu epoca, ceea ce este cu totul altceva.

Incredințat că și nonfigurativul poate să exprime sentimente și idei contemporane, el înlătură anecdoticul, urmînd să intruchipeze aspirațiile vremii noastre după o concepție proprie, prin forme în mișcare. Sculptorul ne apare astfel dublat de un tehnician care încearcă să dea expresie artistică unei viziuni cosmice, ambiționînd să fie modern nu numai în conținut ci și în formă, căutînd cu obstinație noi intruchipări simbolice și metalore, fără a lăsa să se simtă tehnica propriu-zisă, aceasta rămînd doar un ajutor nevăzut al fanteziei. Așimilînd cunoștințe și din alte domenii, precum electrotehnica și cibernetica, și făcînd totodată apel la o aparatură specială, adesea de el însuși inventată, sculptorul a ajuns la o aprofundată cunoaștere a mijloacelor de expresie, prin care obține forme de o nobilă simplitate ce se înscriu într-o geometrie fantastă. El obține atrăgătoare efecte optice sub lumina solară sau cea nocturnă, a becurilor, cum se întîmplă în cazul fintinei cinetice de la Constanța, adevărată harpă lichidă de 30 de metri înălțime, ale cărei șuvoaie cu susur muzical se învîrt ca o horă, conferînd orașului de pe litoral o notă aparte de frumusețe: luminile colorate se reflectă în jocul șuvoaielor de apă ce se încrucișează necontenit, ca într-un dans plin de grație. Este o finta-spectacol, în care balletul șuvoaielor stîrnește admirație. Concurînd natura, artistul inventează forme cinetice, evidențiînd o gândire spațială, o anume rigoare întemeiată pe calcule de o precizie matematică, pentru că reunește aici, ca și în cazul **Lucafărului** (proiect pentru fațada Teatrului Național din București), mișcări combinate, cu sensuri contrarii, dîndu-le însă o evidență unitate, vizînd un anume efect, din care rezultă o sinteză, un ritm.

Contrastînd cu rigiditatea geometrică a edificiului alăturat, statuia **Dialogul undelor**, intrată în peisajul bucureștean, a devenit larg cunoscută prin intermediul unui generic al televiziunii. Ea constituie un adevărat popas optic pe care privirea se oprește cu plăcere; prin forma lor suplă, de o puritate cuceritoare, cele două forme spațiale aduc cu două grațioase balerine care-și continuă parcă dansul și dincolo de Studio, dialogînd cu masivitatea edificiului.

Lucrînd fără grabă, căutînd simplificări, C. Lucaci adaugă fanteziei cuceririle fizicii, rigoarea matematicii, o gândire elevată, proprie epocii noastre.

Marin MIHALACHE

cartea de artă

Pictura contemporană românească

„Pictura contemporană românească” de Ion Frunzetti (Meridian, 1974), tînde a reflecta efervescența artistică cu adevărat remarcabilă din ultimele trei decenii. Oricîte adjective ar cheltui e-gegetul de artă spre a explica o pictură, pledoaria rămîne caducă în absența subiectului. Dar condițiile moderne de reproducere color se încumetă să ne ofere o imagine cît mai fidelă originalului. ajutîndu-ne astfel să justificăm considerațiile aruncate în balanță. Convins de această prioritate a faptului artistic, ca și de inutilitatea verbului după ce opera a înfruntat „privirea critică analitică, investigatoare, curajos îndreptățită, ca un fascicol de raze Roentgen” a amatorului de frumusețe cromatică, Ion Frunzetti nu a conceput această panoramă a picturii contemporane românești nici ca un album cu prezentare de rigoare, nici invers, ca un studiu în sine cu exemplificări ad-hoc. „Cuvîntul înainte” e de fapt un eseu al devenirii artei culorilor. În acest studiu, independent de reproducere, criticul reparcurge cu pertinentă competență drumul artei și ajunge — firesc — la prelungirea spre ce va fi; „Arta românească a viitorului sferit de veac va trebui să se configureze în așa chip încît să permită a se vedea compatibilitatea ei cu celelalte forme de manifestare a conștiinței sociale... Activitatea artistică are datorită să țînă pasul cu progresele realității sociale, cu cunoașterea științifică a societății, atît ca structură cît și ca proces istoric, în devenirea ei vie cu progresele științei și tehnicii moderne”.

Ceea ce, din cauza conciziei, nu exprimă în totul eseu lui Ion Frunzetti încearcă să completeze Vășile Florea și Marin Mihalache printr-o antologie de imagini selectate din 85 de opere. Calitatea reproducerilor din album răspunde oricărei exigențe, lucrările preferate sînt reprezentative pentru pictori și au adeseori, valoarea ineditului. Totuși... Există un totuși care ne edifică asupra dificultăților în alcătuirea de asemenea prezentări presupuse exhaustive. Ei, dacă n-ar fi fost **pictura și pictura contemporană** era altceva. Ion Frunzetti scrie pe bună dreptate despre pericolul depersonalizării unei arte ce nu se aplică, înfiorată de frumusețea comunicării, la marea operă de revalorificare cu mijloacele moderne, a tezaurului de idei, de sentimente și de intenții despre lume și viață din cele mai vechi tradiții. Așa sînd lucrurile, de ce pictura noastră contemporană să apară ruplă de lirismul care a alimentat-o cu anumită sensibilitate și rafinament în abordarea tematică și care, totuși, ne caracterizează firea de oameni ai peisajului filtrat prin suflet? De ce să nu ni-i considerăm contemporani pe D. Ghiță, Lucian Grigorescu, Adam Bălțatu, Schweitzer-Cumpănă, Mihăilescu-Craiu, Cămăruț, Hirtopeanu, ca să cităm la întimplare. Iar, pe alt plan, restringînd de astădată investigația în spațiu și timp, de ce să renunțăm la Dan Hatmanu, Iulia Hălăuceanu, și la încă măcar șapte moldoveni?

Dar, cum nimeni n-ar putea justifica selecția, să privim lucrarea în ceea ce are bun și să-i salutăm utilitatea.

Aurel LEON

Teatru în cetate

„Teatru în cetate” de Amza Săceanu — carte ce se referă la

condiția actuală a artei scenice din țara noastră, grupează într-o primă secțiune (117 pagini înguste) articole-atitudini, scrise viol, din perspective mai mult organizatorice (Etic și estetic în teatru, Vedeta, Directorul, Dublura, Pentru publicitate etc., etc.). Sînt rînduri înșiruite inimos, cu bunăvoința de a înțelege și a rezolva situații mereu repetate și repetabile în zona de dincolo de cortină și de decor. Opiniile și orientările autorului sînt judicioase, reflectînd un spirit ascuțit, o conștiință atașată valorilor umaniste pe care teatrul se cuvine să le slujească. O altă secțiune a cărții adună treisprezece interviuri dintre care, interesante sînt mai ales cele luate unor personalități ca: pictorul Baba, Șerban Cioculescu, arhitectul Horia Maicu, acad. Remus Răduleț. Celelate se referă la alți exponenți ai cetății: o elevă, un tipograf, o studentă, un fotbalist, o ingineră etc. Impreună, deci, aceste convorbiri aproximează o anchetă. Fărărele „lustruite” de circumstanță, în cazul spectatorilor de diverse profesii, includ, însă, riscul unui soi de mărunță și conformistă publicitate, lipsită de acoperirea demonstrației, atunci cînd se răspunde la întrebări precum: ce teatre vă plac? Ce actori? Ce spectacole? ș.a.m.d. În fine, o ultimă secțiune a acestui volum, atît de elegant ca format și cu o copertă sugerînd mai mult decît conținutul ce ni se oferă, se încheie cu citate din presa străină referitoare la succesele trupelor teatrale peste hotare. Din păcate, selecția făcută de autor ilustrează nu numai calitățile reale ale regiei și ale actorilor, ci și cea de a teia explicație, dată de Șerban Cioculescu, în interviul său, la întrebarea privind condiționarea acestor succese: „politeța gazdelor”. Prefața lui Eugen Barbu îl definește justificat pe Amza Săceanu ca pe un merituos și talentat animator.

RADU NM.

Filarmonica Moldova

Deschiderea stagiunii: FESTIVAL BEETHOVEN

Muzica lui Beethoven întrupare sonoră a celor mai nobile aspirații spirituale, continuă să răsune cu o prospețime pe care trecerea timpului nu face decît s-o accentueze. Uvertura „Leonora” nr. 3 și magnifica simfonie a IX-a au luminat începutul actualei stagiuni ieșene de concerte într-o atmosferă încălzită de prezența masivă a publicului și într-o execuție avînd, chiar fără a fi perfectă, toate atributele unui eveniment muzical.

Dirijorul Ion Baciuc a reușit să realizeze o orientare a discursului muzical spre desfășurarea logică, unitară, pe lîria unei frazări relaxate și sobre. Orchestra, acum atît de tînără prin vîrsta medie a membrilor ei, continuă să fie deficiente la capitolul tehnicii de ansamblu și a calității de sunet; sonoritățile scăzute sînt adeseori șterse, cele puternice sînt stridente. Se simte nevoia unei „rotunjiri” timbrale. Dacă în uvertura „Leonora” nr. 3, lucrare simplă ca factură, aceste deficiențe au fost oarecum estompate prin atmosfera creată, în schimb în prima parte a Simfoniei a IX-a s-a resimțit calitativ. Complexitatea țesăturii orchestrale a acesteia ar fi cerut un dozaj mai controlat, pentru o optimă reliefare a substratului melodic; în plus, momente de mare încărcătură dramatică au ieșit mai mult sacadat decît tensionat. Adevărata „încălzire” a survenit în partea II-a a Simfoniei, atîngîndu-se o primă culminație în partea a III-a, cînd interpretul au vibrat la unison, în crearea unei sonorități cu adevărat frumoase, plină de căldură și noblețe. (Această insistență cu privire la sunet poate părea exagerată dar am convingerea că o sonoritate de bună calitate, implicînd o superioară pregătire tehnică, generează relaxare psihică, disponibilitate pentru fazele superioare ale interpretării muzicale.) Pauza puțin prea iungă dinaintea finalului a dăunat ușor atmosferei atît de împlinit create (Intrarea soliștilor și orchestrei ar fi trebuit regizată mai operativ.) Grandoarea finalului (subliniată într-o realizare ca cea care s-a reușit în acest concert deschizător de stagiune) dispune de o forță capabilă să topească totul într-un unic și copleșitor șuvoi emoțional. Cred, dealtfel, că tocmai acesta este meritul, particularitatea caracteristică a interpretului—dirijor Ion Baciuc: puțină de a organiza și stăpîni etape tensionale succesive, ascendent și chiar dacă detaliul n-a fost întotdeauna observat, perspectiva e clară și revelatoare. Aș sublinia un moment ce mi s-a părut cu totul deosebit: felul în care, după reamintirea temelor principale ale părților anterioare, într-o febrilă căutare, și-a făcut apariția, ca un germe de viață nouă, tema finalului. E posibil ca momentul să fi fost electrizant și pentru interpret, pentru că toți împreună, orchestra, corurile reunite (al Filarmonicii și Operei, pregătite de I. Pavalache și A. Bișoc) și cei patru soliști alcătuiind un pestiglos cvartet vocal (Emilia Petrescu, Marta Kessler, Valentin Teodorian și Gh. Crăsnaru) s-au încheat sub bagheta lui I. Baciuc într-un întreg armonios, de o strălucire sonoră gravă, pătrunzătoare, ridicînd textul muzical la înălțimea unui mesaj mișcător de o cutremurătoare actualitate.

Liliana GHERMAN

Ion Luca nu a fost un dramaturg „nefericit”. Piesele lui s-au jucat, s-au tipărit, iar după eliberare au fost selecționate în două volume masive cu o prefață de fină exegeză datorată criticului Valeriu Ripeanu. Este un „uitat” în aceeași măsură în care au fost „uitați” și alți dramaturgi din perioada interbelică, deoarece nu tot ce s-a scris cîndva mai poate interesa în mod aplicat astăzi, după cum opere cu o îndelungată carieră se regăsesc

bletă din 1947? Răspunsul îl aflăm în ceea ce spuneam mai sus referitor la absența — o bună bucată de vreme — oricărui sistem în judecata de valoare a operei, în confundarea scrierilor neperisabile cu alcătuirile ce trădau un simptom — răspîdit pe atunci — de industrie teatrală. În ce ne privește, vrem doar să reamintim posibile și parțiale apropieri de o operă care aparține, prin câteva titluri, fondului permanent al teatrului.

goste. Frumusețea ei morală este cioplită cu o migală de mare artist. Puterea, încarnată de propovăduitori ai unei false morale puritane, trebuie să se supună legilor inoxidabile ale vieții. Cel puternic, prin natura împrejurărilor, este pus să reflecteze la victorie cu conștiința realei sale slăbiciuni.

★

Ce am mai putea adăuga despre „Amon Ra”, piesă niciodată jucată dar care a tentat mereu, ca un vis frumos, decît că este o operă în care se topesc virtuțile scrisului lui Ion Luca, că ea stă în familia celor mai valoroase scrieri interbelice, și poate că ocupă un loc anume în tot ce s-a scris în aceeași perioadă și dincolo de fruntăriile unei limbi. Simplitate și poezie, o explozie de imagini și asociații de o clară determinare dramatică, elocvență și tragism, fantezie bogată, o tumultuoasă acțiune scenică și contemplare filozofică. Este o frescă a sentimentelor umane, o metaforă a lumii, transpusă într-un veac apus și într-un ținut străin dar gândită cu obiectivitatea românească a bucuriei de frumos.

Actorii piesei întîlnesc aici viața, personajele sînt motive de creație, au corespondență în realitatea raporturilor dintre oameni, a conflictului dintre etern și temporal. Ele ar trebui înfățișate ca pe contemporanii ai actorilor — tot așa cum cerea cineva să fie jucate personajele marilor capodopere.

Sînt în „Amon Ra” și transpuneri palide maturi deprimante poate, parabole de consumism. Virtuțile precumpănesc însă și orice relectură ar putea de aici.

★

A fost Ion Luca, și un satiric ce nu s-a împlinit decît în epigramele publicate în tinerețe și în comedia „Morișca”. Realismul ei reprezentativ pentru cea mai bună tradiție a comediei autohtone este dublat de o pitătoasă logică a destrămării unui mecanism. Interesează, de fapt, nu personajele, de un pitoresc aparte, nu drama ce se naște din situații ridicole, ci funcționarea impecabilă a mecanismului. Între pînionele acestuia intră filozofie fragile care înțeleg lumea după principiul lor chip dar mai sînt cei care cunosc și tehnica jocului. Mediul gazetăresc de moment și tangențele sale cu sfera politică și statului este una din imaginile cele mai ample pe care le-a creat dramaturgia noastră despre epocă. Jocul geometric exact, acțiunea ciclică a forțelor, surprind, ca într-un balet, mișcările de un comic trist ale mecanismului social de alădă. Dramaturgia a văzut contorsiunea jocului care vrea să pară frumos și perfect.

Ion Luca a știut, atunci cînd a fost consecvent cu sine, la construirea epicală a pieselor din material prețios și durabil. „Rachieria” este privirea pe care o aruncă asupra istoriei un om care cunoaște nesemnificativele nenunțabile ale acesteia. Care evaluează raporturile ce aşază categoriile sociale și politice alături sau împotriva. Tiparul dramei istorice este ocultat, pentru a evidenția ceea ce acționa în mod real într-o epocă de corupție și înstrăinare. O dramă fără legende, fără elogi exagerate și care coboară un personaj de mît pe terenul tare al realităților... Jucată fără ostentație, cu simplitate cotidiană, așa cum trebuie citită. „Rachieria” este o privire lucidă, actuală, în trecutul încărcat de lupte și confuzii.

În teatrul pe care ni l-a lăsat Ion Luca sînt răgini strălucite care s-ar cuveni reapropiate de noi. În virtutea pactului înțeles statornic cu valorile scrisului dramatic din totdeauna.

C. ISAC

Teatrul dramatic „Bacovia”

CITITORUL DE CONTOR

de Paul EVERAC

Frima scenă din Moldova care și-a ridicat cortina inaugurînd noua stagiune, scena Teatrului dramatic „Bacovia” din Bacău și-a întîmpinat spectatorii, cum era și firesc, cu o piesă românească de actualitate, „Cititorul de contor” de Paul Everac, punînd astfel de la început stagiunea sub semnul dramaturgiei originale care va domina repertoriul. Piesa a fost publicată în 1972, a mai cunoscut câteva premiere și continuă să rămînă în atenția teatrelor și a spectatorilor datorită problematicii sale de larg interes pentru omul contemporan atît de strict implicat în conflictul etic imaginat de dramaturg. Ca orice piesă care-și propune investigarea unui univers moral suspectat de contradicții și de excreșcențe indezirabile ca egoismul, infatuarea, irresponsabilitatea, „Cititorul de contor” mizează pe dramatismul conținut, pe vibrația interioară a trăirilor și nu pe spectaculoase ciocniri între caractere, dezvăluirea erorii personajului central, arhitectul Jinga, efectuîndu-se într-un proces de confruntare cu sine însuși, ciudatul personaj titular nefînd altceva decît un alter-ego al arhitectului, născut din starea de criză morală a acestuia. Totul este inventat de arhitect într-un moment de singurătate și de nevoie de autoanaliză, într-un moment de prea puternică tensiune a conștiinței. Invenția folosește însă datele realității, toate personajele, — cu excepția celui titular — sînt reale, toate faptele invocate s-au petrecut sau se puteau petrece. E un ingenios joc al dramaturgului cu planurile realului și irealului, cu timpurile acțiunii și caracterele, joc al cărui scop se conturează lîmpede într-un fel de semnal de alarmă menit a ne opri „să ajungem la dulcea iluzie că tot ce dobîndim în această viață nu se plătete”. Arhitectul Jinga trăiește un fel de „moment al adevărului”, un adevăr pe care îl puna în el, dar pe care îl acoperea zilnic cu vîlul dorinței de succes, al luptei pentru afirmarea unei idei pe care el o considera valabilă chiar dacă era conștient că nu-i lipsea și o puternică doză de interes personal. Laot înainte de succes, eroul nostru avea să obțină de la viață totul fără să dea în schimb nimic, atitudine eminentement egoistă și sortită eșecului. Procesul pe care îl propune dramaturgul este interesant și necesar sub raport social, rezistența piesei decurgînd din tensiunea confruntării morale sînt întrebările, a unei confruntări a individului cu el însuși și cu societatea. E vorba, în fond, de o cercetare a căilor pe care omul contemporan poate ajunge la fîcîre sau, mai exact, un avertisment că, mergînd singur pe aceste căi, individul se poate trezi exact la polul opus. Nu e în întregime lipsă de didacticism demonstrația lui Paul Everac (sugestie întărită și de o declarație a sa din programul de sală: „Să vă înarmez cu conștiința a ceea ce este esențial în lupta fiecărui cu destinul”), după cum nu e lipsită de o ușoară ostentație a intelectualizării, a expresiei docte, hibe care pun un paravan de răcoare în fața spectatorului, nu pentru că acesta ar înțelege mai greu, ci pentru că efortul elaborării, cînd e prea evident, naște reacția respingerii sau măcar a rezervei prudente.

Nu ne-am mirat, de aceea, cînd spectatorii de la Bacău, deși păreau interesați de dezbaterile de pe scenă, nu s-au arătat prea entuziasmați la sfîrșit și nu au avut nici pe parcurs acele atît de obișnuite reacții de adăziune sau explozii de aplauze la scenă deschisă.

Sigur, pot fi puse pe seama spectacolului unele neajunsuri, dar nu o vom face înainte de a menționa că ele aparțin și textului. Partea a doua, mai ales, construită artificial, e prea fărîmîțată și repetă prea multe din ideile deja exprimate în prima parte. Spectacolul lui I. G. Russu urmează cu fidelitate textul, subliniindu-i cu aceeași intensitate calitățile și defectele. Onest, regizorul și-a făcut meseria pe un ton de stimă perfectă față de autor. Așadar, spectacolul său are o primă parte echilibrată, lîmpede, în care cunoaștem aproape totul despre erou, despre viața și criza sa morală și o parte a doua care bate pasul pe loc fără a mai comunica ceva esențial, complicîndu-se doar în abilități de serviciu.

În rolul arhitectului Jinga, actorul Stelian Preda a avut prilejul să-și afirme într-o modalitate nouă disponibilitățile profesionale, să parcurgă adică o partitură care îl obliga la o mai permanentă interiorizare decît o făcuseră rolurile anterioare în care l-am văzut. Personajul său are toate datele necesare pentru a fi credibil și subliniem meritul actorului de a-l fi creat pe coordonate labile, între ușoara stridență a infatuării, a aparenței siguranței de sine și spirala dureroasă a înțelegerii erorii fundamentale a vieții sale.

Oponentul lui Jinga, Cititorul, s-a bucurat, de asemenea, de o exactă înțelegere din partea lui Sică Stănescu care l-a conturat cu minuțiozitate și cu precizie. Ciudatul musafir al arhitectului are în primul rînd imponderabilitatea pe care i-o impune condiția sa de *personaj-idee*, de *simbol*, de *creație* a minții celui alt, de *expresie* a crizei de conștiință a arhitectului, de *formulă ideală* singura capabilă să judece drept. Actor prin excelență simpatic, Sică Stănescu a făcut din Cititor un personaj foarte agreabil, trecînd ușor de la ironie la glumă, de la sarcasm la avertisment, umblînd abil, pe poante de balerin, prin conștiința arhitectului ca printr-o zonă care-i este familiară. Dacă actorul ar fi evitat ușoara asemănare cu Colombo, personajul său ne-ar fi satisfăcut pe deplin. Mircea Belu, în rolul dificilului tînăr Octav Jinga, subliniază cu finețe deruta personajului, drama înstrăinării de un tată închis în carapacea egoismului. Un foarte pitoresc personaj aduce în scenă Despina Prisecaru; Sevasta ei e un personaj trist și întristător și actrița, deși a folosit mijloace de comedie (bine alese și cu măsură folosite) nu i-a diminuat tragismul existenței. Ar mai trebui remarcate contribuțiile lui Florin Blănărescu (Dr. Negrin) și Mihai Drăgoi (Șerban Halunga), în rest distribuția fiind modestă, cu participări fără relief (Lili Acatrinei-Popa, Constanța Zmeu, Doina Iacob, Const. Constantin).

Mihai Tofan a asigurat un spațiu de joc adecvat și sugestiv.

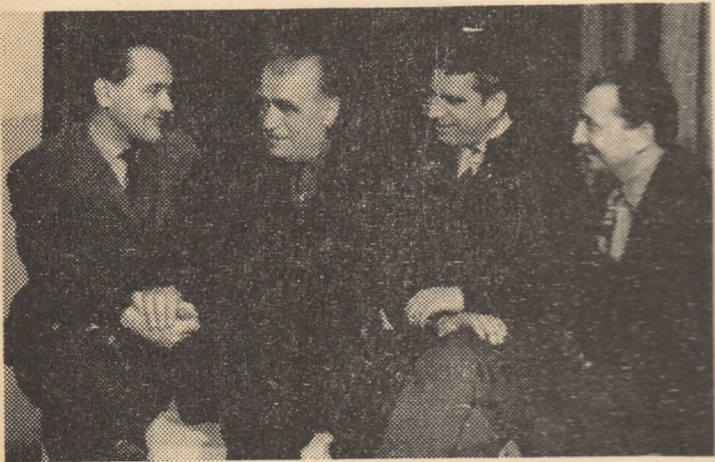
Ștefan OPREA

★

În pauza spectacolului, în sala de expoziții a teatrului, a fost vernisată expoziția ceramistului Anton Ciobanu cuprinzînd lucrări de o rară inventivitate. Suportul idealic al creației lui Anton Ciobanu e de natură folclorică, dar artistul reușește să impună prin forța originalității în interpretarea motivelor și prin abilitatea elaborării formelor și integrării lor într-o inedită viziune tematică.

ION LUCA

— o posibilă relectură

Ion Luca în vizită la teatrul „Victor Ion Popa” din Birlad cu prilejul premierei sale „Alb și negru”

mereu în fidelitatea lor exemplară sau, altele, sînt defrișate înția oară avînd o misterioasă capacitate de comunicare pe care abia sensibilitatea actuală o înregistrează. Ion Luca a scris mult, cu o pasiune de istoric ce retrăiește aievea epocile și personajele, a imaginat jocuri atrăgătoare cu domni și domnițe, a pus între ghilimele credințe vechi dîndu-le culoarea acțiunii dramatice, a predicat un neori, a polemizat cu stihilele ancestrale și a prelucrat mituri și legende. Este o operă masivă făcută cu măiestrie. Deosebirea față de alți colegi de generație care, dacă au scris mult au permis să se reprezinte puțin, este că Ion Luca nu și-a reconsiderat opera nici la apogeul carierei, alăturînd de pildă în ediția selectivă, „Amon Ra” și „Apele-n jug”. Critica, cu excepția studiului introductiv amintit, a întîrziat să introducă criteriile ei în analiza de ansamblu și în perspectiva operei. Manualul școlar care amintea de existența dramaturgului, nota în cele zece rînduri, zece erori de apreciere. Impresia că apropierea de sensurile și valorile teatrului lui Ion Luca s-a făcut la suprafață și global, stăruie cu atît mai mult cu cît nici teatrele nu au ținut seama de ierarhiile sale fundamentale, ocolind lucrările semnificative. Laborioasa activitate a dramaturgului a continuat și după ce esențialul a fost spus. Mult comentata sa „izolare” din timpul vieții rămîne doar o simplă legendă: conferențiar apreciat, autor al unor broșuri și studii, colaborator la presa din provincie, prezent și înainte de 1944 cu volumele sale tipărite — e drept — în editură proprie, a fost jucat la Teatrul Național și tradus în cîteva limbi europene. De unde atunci aura de scriitor izolat, privit cu suspiciune de public și al cărui destin a sfîrșit uimirea lui Tudor Arghezi într-o celebră ta-

Cunoscute într-o bună măsură, „Pelina”, „Doamna Chiajna”, „Alb și negru”, „Școala din Humulești”, „Icarii de pe Argeș”, captează încă gustul setos de legendă, de versul scris cu har, mai ales cînd se întîmplă să fie și rostit astfel pe scenă. Piesele acestea se detașează de ceea ce am putea numi opera comună a lui Ion Luca, aparținînd unei zone de interes nesădit și pasibil de revalorificări imoitoare. Totuși pe dramaturg îl definește lansarea în profunzimele unei atitudini, sinteza de înțelepciune și dramatism pentru care a exersat de fapt înainte și după ce a scris „Amon Ra”. Sub acest nume de zeitate orientală, avem în dramaturgia noastră o operă de maturitate, cu rezonanțe de adîncă fidelitate față de toate generațiile, inspirată dintr-un epos străin dar din patosul românesc.

Antichitatea era pentru acest scriitor terenul neutru al ciocnirilor, al afirmării sentimentelor în stare pură, nesofisticate de istoria recentă. O dramă a inocenței. Un tumult cuprins între indoială și resemnare. Clasică opunere între etern și efemer, între pasiunea pură și calculul rece. Echilibrul, ca forță supremă ce învinge moartea și se suprapune dimensiunilor existenței. Pacea ca simbol al vieții („Ra”) și războiul nu ca o alternativă a păcii ci ca „acea de rămîne”, starea prelungită de impas și de ură... Viața — o continuă dilemă între bine și rău și o continuă răzvrătire împotriva dogmelor. Toate acestea sînt teze propuse într-o pasiionantă demonstrație căreia versul clar, mereu insolit („rime pline, în cuvinte perechi, nerepetate în tot cuprinsul lucrării” — cum scrie autorul în prima filă a textului) îi dă o inedită forță dramatică.

Personajul feminin, asemenea tuturor eroinelor din literatura lumii, luptă pînă la sacrificiu pentru a cîștiga dreptul la dra-

DINAMICA PRIVIRII

(continuare din pag. 1)

cație estetică, activizarea multi-laterală a opțiiei, deschidere spre o lume a edificărilor pe toate planurile. Această lume a îndrăznelilor constructive nu s-ar fi putut servi de o artă eminentamente confortabilă, oricît de valoroasă în sine ar fi fost ea; noile ritmuri constructive au impus și impun, în continuare, noi ritmuri stilistice, într-o concordantă mereu interesată pentru cel ce urmărește

devenirea plasticii noastre. De unde și rolul creator al criticii, necesitatea nuanțării procesului de definire, întru numirea unei etape, pe cît de dificilă de numit, pe atît de incitantă de observat. Marile expoziții jubiliare, cu posibilitățile lor de a antrena toate forțele artistice ale țării, dincolo de experimentele gratuite și de produse vetuste, repun acum în drepturile sale pictura programatică românească, ca orientare tradițională, capabilă să active-

ze contemplarea, să-i tonifice capacitatea de a opera prospectiv, în perspectiva unei societăți care edifică. Literatura și arta se spune în una din tezele Programului, trebuie să-i ajute pe oameni să privească mereu înainte, să le dea o imagine înflăcărată a perspectivei istorice, să prefigureze schimbările viitoare ale societății... Iată asupra cărui profund demers estetic este chemată să mediteze pictura românească contemporană.

Proiectele de documente pentru Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român prefigurează o dezvoltare economică impetuoasă și echilibrată pe întreg cuprinsul patriei. Una din direcțiile principale ale procesului de faurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate — precizate în Programul partidului — este: „Sistemizarea teritorial-administrativă și economică, amplasarea rațională a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, asigurând dezvoltarea proporțională a tuturor județelor și regiunilor, ridicarea gradului de civilizație materială a întregului popor”.

Este cunoscut faptul că România a moștenit din trecut o economie cu mari proporții între diferite zone ale țării. În anul 1938, ținuturile Bucegi și Timiș concentrau peste 63% din producția industrială, în timp ce provinciile Moldova, Oltenia și Dobrogea le reveneau doar 12%. În anii edificării socialismului, partidul și statul au urmat cu perseverență eliminarea disproporțiilor menționate, implantând numeroase obiective industriale în regiunile rămase în urmă, ceea ce a impulsionat întreaga lor dezvoltare economică-socială. În acest sens, este deosebit de concludentă și angrenarea crescândă a județului Iași în circuitul industrial al țării. Ca urmare, astăzi, acest județ realizează în numai 8 zile întreaga producție industrială a anului 1950.

Deși s-au obținut succese incontestabile pe calea dezvoltării echilibrate a forțelor de producție în profil teritorial, în această direcție mai este mult de făcut pentru a se ajunge la o repartizare cât mai uniformă a marii industrii pe întreg intinsul țării — posibilitate întrevăzută încă de Engels — pentru socialism. Între județe există încă mari deosebiri în privința gradului de dezvoltare a industriei. După nivelul relativ al producției industriale pe locuitor (comparativ cu media pe țară = 100), în anul 1970, județele se grupează astfel: până la 50% — 13 județe: 51—100% — 13 județe; peste 100% — 13 județe. Situația menționată evidențiază necesitatea continuării îmbunătățirii repartizării teritoriale a forțelor de producție în etapa fărâșirii societății socialiste multilaterale.

Perspective ale dezvoltării teritoriale

ra dezvoltate în țara noastră. În actualul plan cincinal, majoritatea județelor având o producție industrială pe locuitor inferioară mediei naționale, realizează ritmuri mai înalte de dezvoltare a industriei. Ca urmare, față de 1970, în anul 1975, numărul județelor cu o producție industrială până la 5 miliarde lei se va reduce de la 19 la 6, în timp ce numărul de județe având o producție de peste 10 miliarde lei va spori de la 8 la 20. Este evidentă îmbunătățirea substanțială prevăzută pentru finele cincinalului în curs de realizare.

Directivile Congresului al XI-lea al partidului ne oferă o nouă perspectivă a dezvoltării economico-sociale a țării în profil teritorial. Ele evidențiază o grijă deosebită pentru realizarea unui echilibru superior între județe. „Cincinalul 1976—1980 — așa cum precizează Directivile — va marca îmbunătățirea radicală a repartizării teritoriale a forțelor de producție, asigurând preponderența industriei în toate județele țării”. În vederea îndeplinirii acestui obiectiv fundamental, la repartizarea investițiilor industriale pe județe și localități, se vor îmbina criteriile economice cu cele sociale, asigurându-se astfel atât obținerea unei eficiențe economice maxime, cât și ridicarea economico-socială a județelor rămase în urmă.

Pentru ca industria să devină precumpănitoare în economia fiecărui județ, este necesar ca ea să cunoască în continuare o dinamică mai înaltă în județele mai puțin dezvoltate. În acest sens, Directivile Congresului al XI-lea prevăd ritmul de creștere a producției industriale de 15—25%, și chiar mai mari, pentru județele Bistrița-Năsăud, Sălaj, Tulcea, Vaslui, Covasna, Botoșani, Vrancea, Gorj, Ialomița. Depășind simțitor ritmul mediu pe întreaga țară (de 9—10%), aceste județe vor realiza o puternică dezvoltare

lăre nu numai a industriei, ci a întregii lor vieți economico-sociale.

Îmbunătățirea repartizării teritoriale a forțelor de producție în cursul viitorului cincinal va determina o mutație calitativă în gruparea județelor după valoarea producției industriale. În anul 1980, toate județele vor realiza producții industriale de cel puțin 10 miliarde lei: în 17 județe producția va ajunge până la 15 miliarde lei, în 12 județe va fi de 15,1—25 miliarde lei, iar în 10 județe va depăși 25 miliarde lei. Județul Iași se va situa în ultima grupă, estimându-se că, la sfârșitul cincinalului următor, va atinge o producție industrială de aproape 31 miliarde lei.

Ascensiunea industrială a județelor va deveni și mai echilibrată în cursul deceniului al IX-lea. Potrivit prognozei elaborate, în anul 1990, fiecare județ va da o producție industrială minimă de 18—20 miliarde lei. În felul acesta, toate județele, dar mai ales cele încă insuficient dezvoltate în prezent (unele având o producție industrială anuală sub 3 miliarde lei), vor cunoaște un puternic salt în privința potențialului industrial.

Îmbunătățirea repartizării teritoriale a forțelor de producție include, ca o componentă principală, și îndeplinirea unei zonerări raționale a producției agricole. Directivile Congresului al XI-lea al partidului prevăd ca, până în 1976, să se definitiveze lucrările de zonare a culturilor, urmându-se amplasarea lor în concordanță cu condițiile naturale și economico-sociale din fiecare județ. O atenție deosebită se va acorda creării de bazine legumicole în apropierea orașelor, în vederea îmbunătățirii aprovizionării populației și reducerii cheltuielilor de transport. Dezvoltarea în profil teritorial a sectorului zootehnic va fi mai bine corelată cu posibilitățile de asigurare a unei baze furajere co-

respunzătoare. Totodată, se va urmări ca fiecare județ să asigure aprovizionarea populației cu produse animaliere proaspete, în principal, din producția proprie. Prin zonarea producției agricole, județului Iași i se deschid perspective mai favorabile pentru dezvoltarea intensivă atât a sectorului vegetal, cât și a celui zootehnic.

Dezvoltarea economico-socială în profil teritorial, în viitorul cincinal și în perspectivă până în 1990, se va realiza într-o îmbinare organică cu acțiunea de sistematizare. Prin îndeplinirea „Programului național de sistematizare a teritoriului și localităților urbane și rurale”, se va asigura curățarea profilului economico-social al fiecărui județ, iar în cadrul său — pentru fiecare oraș și comună. Totodată, se va îmbunătăți utilizarea întregului teritoriu național, a resurselor naturale și umane din fiecare județ, iar protejarea mediului ambiant se va realiza la un nivel superior.

Îmbunătățirea în continuare a repartizării teritoriale a forțelor de producție, și deosebi a industriei, prezintă o mare însemnătate pentru asigurarea afirmării plene a socialismului pe întreg cuprinsul României. Aceasta constituie — așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — transpunerea în viață a principiilor marxismului potrivit cărora fiecare localitate trebuie să devină un puternic centru economic și social, în stare să asigure locuitorilor săi condiții optime de viață din toate punctele de vedere. Dezvoltarea industriei și a celorlalte activități neagricole în toate județele, va determina creșterea simțitoare a populației ocupate în aceste domenii, a veniturilor obținute. Implantarea de noi obiective industriale în localitățile rămase în urmă, va ridica gradul lor de civilizație, prin impulsionarea construcțiilor de locuințe și edificii social-culturale, prin creșterea înzestrării tehnico-edilitare. În felul acesta, perspectivele dezvoltării teritoriale, conturate în documentele Congresului al XI-lea al partidului, asigură o bază materială traică pentru egalizarea, la un nivel crescând, a condițiilor de muncă și de viață ale populației din toate județele.

Ioan D. ADUMITRĂCEȘI

cărți, cărți, cărți

Principii de etică socialistă

Venită după un șir de remarcabile studii și lucrări, care au abordat parțial sau monografic aspecte ale eticii marxiste în țara noastră (unele din aceste lucrări, ca „Datoria etică”, „Binele și răul”, „Libertatea și responsabilitatea morală în condițiile socialismului” aparținând aceluiași autor), recenta carte a lui Ioan Grigoraș, „Principii de etică socialistă” (Ed. științifică) se impune drept prima lucrare românească de fundamentare a eticii marxiste ca știință și arată că în cele trei decenii de constituire a culturii socialiste în țara noastră, etica — cea mai dificilă dintre științele sociale — a atins maturitatea. În aceeași măsură ea se impune atenției ca prima lucrare de fundamentare a eticii marxiste ca știință a principilor morale, ceea ce o înscrie ca o contribuție românească importantă și originală la dezvoltarea eticii marxiste. În fine, reflectând caracterul general al eticii ca știință universală, cu caracter istoric și de clasă, cartea amintită se inspiră în același timp din realitățile și necesitățile țării noastre, ce face din ea o lucrare de bază a culturii noastre.

Privind-o sub raportul valorii ei teoretice, cartea în discuție, apare, cum spuneam, ca o contribuție importantă și originală la dezvoltarea eticii marxiste. Ea se susține pe convingerea că morală, deși are caracter istoric și de clasă, cunoaște un continuu progres, ea fiind cea formă a conștiinței care face viața socială posibilă și ajută societății să se dezvolte, să se „înălțe”. Pentru mulți gânditori, în decursul vremurilor, etica a fost știința despre fericire, despre plăcerea cumpătată, despre stăpânire de sine și virtute, sau despre satisfacerea interesului personal, privit mai mult sau mai puțin în contextul interesului social. Fără a neglija aceste probleme subordonate, Ioan Grigoraș se situează pe linia raționalismului marxist, aceea că etica este știința principiilor moralei sau a normelor fundamentale ale acesteia, privite ca obligații majore, ca imperativ ale vieții, ca liniile ei directoare. Cu această ocazie, autorul face și o utilă operă de valorificare critică a eticii kantiene, subliniind faptul, deosebit de util, că etica privită ca știință a principiilor moralei își are punctul de plecare în gândirea ilustrului filozof iluminist.

Făcând distincțiile ce se impun, I. Grigoraș se distanțează însă de poziția kantiană, demonstrând că principiile moralei nu pot fi privite doar subiectiv, ca necesitate impusă de rațiune. Necesitatea subiectivă, convingerea rațională, hotărâtoare de altfel pentru conduită, reprezintă totuși rezultatul cunoașterii moralei obiective și nu

punctul ei de plecare. Principiile moralei, care se reflectă în conștiință ca necesități și chiar „legi” ale conduitei, sînt expresia conștientă a contradicției dintre ceea ce este și devine perimat, depășit istoric — și ceea ce trebuie să fie în raporturile umane la modul ameliorării, al perfecționării și dezvoltării ca cerință a rezultatului social-general. De aici rezultă caracterul obiectiv necesar al acestor principii și prevenirea subiectivismului în aprecierea moralei. Dar aceste principii, ca expresie a determinismului obiectiv-istoric nu acționează de la sine. Ele nu sînt „ogîndirea ideală” a raporturilor sociale ci „expresia raporturilor sociale la modul ideal, ceea ce este cu totul altceva”. Autorul demonstrează că determinismul social-obiectiv acționează prin oameni ca autodeterminare morală, autodeterminarea fiind, cum spune Hegel, particularizarea principiilor.

Clarificînd problema principiilor morale și a eticii ca știință a acestora, autorul se ocupă, în partea a doua a lucrării, de valorile atitudinale în raport cu principiile moralei, în capitolul cele mai neglijate în istoria eticii și de-a dreptul repudiat de Kant, care pronunțându-se împotriva „rîvnirii”, a „dorinței” ca motiv al comportării morale, „dorea” să pună un baraj în calea interpretării subiective a datorțiilor morale, statuînd atotputernicia rațiunii asupra afectivității și voinei. Ioan Grigoraș abordează această problemă în spiritul documentelor de partid și analizează, în raport cu necesitățile sociale obiective, dar și în raport cu omul, așa cum este el ca om viu și concret, real, și a cărui prezență activă în viața socială nu poate fi ignorată fără a greși fundamental. Partea a treia a lucrării cuprinde o analiză referitoare la determinarea sistemului de principii ale eticii socialiste, iar în ultima parte sînt explicate pe larg unele din acestea. Deși denumirea și conținutul principiilor supuse analizei sînt în genere cunoscute, cititorul se va întîlni cu un mod în mare măsură nou, original în a le demonstra necesitatea și valoarea practică și, de asemenea, cu una din cele mai profunde analize privind legătura dintre etic, politic și juridic în condițiile țării noastre.

Sub raportul valorii ei practice, lucrarea are o importanță ce decurge din însăși importanța eticii ca știință de dirijare a existenței umane. Astfel, cartea discutată răspunde și altei mari necesități: aceea de sporire a rolului factorului conștient, a factorului om în toate domeniile vieții sociale. Dar importanța practică specifică a acestui lucru îl credem că ține de tărîmul școlii. Prin caracterul ei sistematic, cartea „Principii de etică socialistă” poate servi ca manual de etică pentru școala secundară și superioară, ea răspunzînd nevoii tineretului de a-și sprijini entuziasmul pe argumente raționale, științifice.

I. ROMAN

Raicu-Ionescu-Rion

Cu prilejul sărbătoririi centenarului unuia dintre promotorii ideilor socialiste în societatea românească de la sfârșitul secolului trecut, Raicu Ionescu-Rion, a apărut — sub egida Institutului de studii istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R., Sectorul din Iași, în colaborare cu Comitetul județean de Cultură și Educație Socialistă — volumul Raicu Ionescu-Rion. În sumar sînt cuprinse nouă lucrări distincte, privind activitatea socială, literară și culturală a lui Ionescu-Rion, integrată organic mișcării muncitorești și socialiste din România celei de a doua jumătăți a secolului XIX. După un prim capitol cu caracter introductiv (Valeria Potop și A. Karefchi) în care se stabilesc, pe lângă elementele de biografie, unghiurile de abordare a personalității criticului, cercetătorii V. Ionescu, D. Hurezeanu, M. Sărmășanu, I.D. Lăudat, M. Grigorescu și Ion Felea reușesc să creioneze un profil complex al acestui exponent al culturii românești. Este demn de amintit, în acest sens, faptul că, deși a trăit extrem de puțin — 23 de ani — activitatea sa cuprinde domenii dintre cele mai diverse, de la literatură și critică literară la filosofie. În mod deosebit, Raicu Ionescu-Rion este apreciat de autorii acestui volum pentru deosebit de fecundă sa activitate publicistică, în care s-a afirmat ca un talent de excepție.

Unitar, volumul dedicat centenarului lui Raicu Ionescu-Rion este util atât cercetătorilor mișcării socialiste din România, cât și istoricilor literari, constituînd, totodată, o lectură interesantă pentru orice cititor.

Șipote — tradiții și contemporaneitate

Ca urmare a unui simpozion „40 de ani de la actul unirii Ligii țăranilor din Moldova cu Frontul Plugarilor”, desfășurat sub egida Secției de propagandă a Comitetului județean Iași al P.C.R. și a sectorului din Iași al Institutului de studii și cercetări istorice și social-politice de pe lângă C.C. al P.C.R. a fost publicat volumul Șipote — tradiții și contemporaneitate, care înmănunchează cîteva din lucrările referitoare la satul Șipote — locul unde, la 17 septembrie 1933, delegații ai țăranilor din mai multe sate moldovene s-au întrunit în hotărîrea de a organiza masele țărănești într-un singur front de luptă pe întreaga țară.

Este de remarcat că această monografie a făcut obiectul atenției unui grup de cercetători științifici de profesie și nu animați doar de pasiune, cum se întîmplă adesea în cazul monografiilor sătești.

Autorii reușesc, pe parcursul a 150 de pagini, să confere cititorului o imagine relativ completă a comunei, (prezentare geografică,

istorică, economică, socială și culturală).

Abordarea istorică a satului Șipote reprezintă un model de cercetare în colaborare, lucrările lui N. Grigoraș, A. Karefchi, D. Melinte, Gh. Vasiliu reușind să prezinte în sinteză istoricul acestei așezări, de la prima atestare documentară din 1445, pînă în zilele noastre. Aspectele de istorie pură sînt semnificativ îmbinate cu cele referitoare la transformările sociale petrecute de-a lungul timpului. Sînt analizate relațiile sociale care au condus la alegerea acestei comune ca loc al unificării Ligii țăranilor din Moldova cu Frontul Plugarilor (Valeria Potop), apoi este prezentată personalitatea dr. Petru Groza (Gh. Ioniță), se evidențiază ecoul despre actul încheiat la Șipote în presa vremii (M. Valea). Problematice politice, mutațiile economico-sociale precum și aspecte ale dezvoltării învățămîntului din Șipote formează obiectul ultimelor trei capitole semnate de I. Sănăuțeanu, Al. Floareș și, respectiv, Sterie Rădoi.

AL. ȘTEFAN

Introducere în prognoza demografică

Interesul pentru problemele demografice a fost, neîndoiește, sporit de Conferința Mondială a Populației ale cărei lucrări au avut loc la București în august a.c. Faptul și-a găsit expresia în publicarea unui număr sporit de studii și cărți pe cele mai diferite aspecte ale domeniului. În acest cadru se înscrie și apariția în Editura „Junimea” a lucrării Introducere în prognoza demografică, datorată lectorului universitar doctor Mihai Țarău.

Prima ei parte este consacrată precizării conținutului unor noțiuni și concepte filozofice cu care operează prognoza socială pentru ca apoi să urmeze un scurt istoric al prognozelor demografice și un expozeu al stadiului cercetărilor românești în domeniul perfecționării metodelor și tehnicilor de prognoza demografică. Necesitatea prognozelor se face simțită în multiple domenii: în politică, în urbanizare, în asistența socială, în cercetările care au ca obiect populația. Discutînd „pro domo”, autorul ține să sublinieze însemnătatea acestor prognoze pentru activitatea economică: „Estimarea evoluției viitoare a numărului și structurii după vîrstă și sexe a populației, a numărului familiilor le interesează pe un economist în deosebi ca o bază pentru elaborarea unui bilanț de perspectivă a volumului forței de muncă disponibilă sau a timpului de muncă disponibil ca și pentru planificarea producției materiale și a consumului material sau de servicii a populației, care depind, în mare măsură, de structura populației pe vîrstă”.

Un interes deosebit prezintă acest capitol din lucrare consacrat metodei de prognoza demografică preliminară, al căror obiect constă în determinarea populației viitoare pe total, urmînd ca ulterior să se estimeze structura după diferite caracteristici, utilizînd procedee specifice. Demersul se oprește cu precădere asupra prognozelor aplicate mai ales în condițiile stabilirii unui echilibru în dezvoltarea armonioasă a tuturor județelor și localităților țării sau a atingerii unor nivele caracteristice țărilor dezvoltate din punct de vedere economic.

O amplă tratare cunosc problemele metodologice ale prognozelor demografice fundamentale. Dintre metodele folosite în acest plan este prezentată pe larg metoda componentelor, subliniindu-se avantajele și dezavantajele ipotezelor posibile de adoptat în legătură cu variația natalității și mortalității, ca și condițiile în care acestea conduc în practică la rezultate bune. Sînt elaborte în lucrare o serie de metode matriciale de prognoza demografică fundamentală, începînd de la modele simple de prognoza biologică și ajungînd la modele agregate, complexe sub forma unor matrici bloc, care iau în considerație atât mișcarea naturală a populației viitoare cât și natalitatea socială, profesională și spațială a acesteia.

Oprindu-se apoi la metodologia prognozelor demografice derivate, autorul pune în evidență o serie de aspecte perfectibile ale metodei de construire a tabelor de activitate, propuse de către O.N.U. și aplicate pe scară largă astăzi în rîndurile lumii, pentru ca apoi să propună unele modele matriciale de prognoza a populației active, cu diferite grade de complexitate și aplicabile atât la nivel național cît și la nivel de zonă.

În ultima parte a lucrării, sînt examinate corelațiile demoeconomice, începîndu-se cu o succintă prezentare a modului cum au evoluat conceptele în această problemă în literatura mondială de specialitate, continuîndu-se cu elaborarea unor modele ale creșterii economice corelate cu dezvoltarea populației. Găsim aici sediul unei contribuții originale la îmbogățirea cercetărilor românești în acest nou domeniu al științei care este demografia economică.

Considerată în ansamblul său, lucrarea poartă caracterul unei monografii metodologice din domeniul prognozelor demografice și încearcă să umple un gol, resimțit de mai mult timp, în literatura noastră de specialitate. Ea reprezintă continuarea unor studii elaborate de către autor în ultimii ani și prezentate la diferite manifestări științifice naționale și internaționale, precum și a unor articole publicate în diferite reviste de specialitate. Riguroasă structurare a materialului, bogăția acestuia, limpezimea frazei se impun printre calitățile esențiale ale lucrării.

Const. DROPU

INTEGRAREA ÎNVĂȚĂMÎNT – CERCETARE – PRODUCȚIE

Participă: prof. emerit ing. Ion Curievici, prof. dr. docent Adolf Haimovici, economist Al. Floareș, conf. ing. Vasile Hanganu, prof. dr. Irinel Drăgan, Adrian Carпов, dir. adj. al Insti tutului de chimie macromoleculară „Petru Poni”, chimist Const. Moisă, chimist Al. Sauciu, ing. Fedora Tucă, ing. Valentin Pinzaru.

ION CURIEVICI

ADOLF HAIMOVICI

AL. FLOAREȘ

VASILE HANGANU

ADRIAN CARPOV

CONST. MOISĂ

AL. SAUCIU

FEDORA TUCĂ

VALENTIN PÂNZARU

Contemporana propensiune a Iașului către o tot mai pleneră afirmare a sa, inclusiv în planul unor prestigioase și de anvergură cercetări științifice, atît aplicative, cit și fundamentale, aceasta este tema centrală a prezentei mese rotunde. În abordarea ei, deosebit de fructuoase orientări le oferă recentele documente de partid — Proiectul de program al Partidului Comunist Român, Tezele Comitetului Cen-

tral al P.C.R. pentru al XI-lea Congres al Partidului, Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu la încheierea lucrărilor Conferinței cadrelor și activului de partid din învățămîntul superior; în spiritul acestora urmează să se ia cele mai adecvate măsuri pentru optima integrare dintre învățămînt-cercetare-producție.

Red: — Așa cum se subliniază în „Tezele C.C. al P.C.R. pentru Congresul al XI-lea al partidului”, în realizarea progresului general al societății, partidul atribuie un rol deosebit dezvoltării științei și introducerii tehnicii moderne. „Cercetarea științifică-aplicativă și fundamentală va trebui să elaboreze soluții pentru valorificarea superioară a resurselor naturale, descoperirea și introducerea în circuitul economic de noi surse energetice, de materii prime și apă, pentru producerea unor noi materiale, aplicarea de tehnologii moderne, fabricarea de utilaje și mașini-unelte de înaltă tehnicitate, extinderea mecanizării și automatizării, creșterea și modernizarea producției agricole vegetale și animale. Cercetarea în domeniile biologiei, fizicii, chimiei, matematicii este necesar să îndeplinească un rol de avangardă în știință, să fundamenteze bazele teoretice ale întregii activități de cercetare și dezvoltare tehnologică. Avînd în vedere că — așa cum indică tovarășul Nicolae Ceaușescu în Cuvîntarea la încheierea lucrărilor Conferinței cadrelor și activului de partid din învățămîntul superior — cadrele didactice trebuie să participe atît la activitate de învățămînt, cit și la cercetare și producție, conducînd nemijlocit toate aceste procese, problema care am vrea să o discutăm ar fi aceea a formării cadrelor capabile să răspundă tuturor acestor exigențe.

Ion Curievici: După părerea mea, problema ar trebui tratată diferențiat, deoarece ea cuprinde aspecte specifice, în funcție de specialitate. Altele sînt datele cercetării în cadrul electrotehnicii, altele în cadrul chimiei industriale. În mare, este vorba, totuși, de o problemă cu aceleași caracteristici.

A. Carпов: Toate bine cunoscute.

Al. Floareș: De subliniat, în prealabil, faptul că, la Iași, s-au realizat legături trăniciose între cercetare, învățămînt și producție, un factor stimulator în această direcție constituindu-l înaintele tradiții științifice ieșene. Tradiția ilustrată de prestigioase personalități științifice și continuată în contemporaneitate prin cadre științifice de valoare, care ilustrează scria de recunoscută notorietate: poezia ieșeană de chimie, de matematică etc. Nu este mai puțin adevărat că, așa cum se arată în Documentele de partid larg dezbătute în prezent de întregul popor, în decursul anilor s-a ajuns la o prea mare fărâmițare a disciplinelor, ceea ce a prejudiciat grav alți niveluri învățămîntului, cit și mai cu seamă, formarea unor cadre de specialiști cu cunoștințe multilaterale. Se mai predau cursuri cu conținut abstract, care nu sînt suficient seama de noile descoperiri în domeniul respectiv al cunoașterii; nu peste tot se acordă atenția necesară realizării unei reale și strînse legături între învățămînt, cercetare și producție. Iată de ce realizarea obiectivelor prevăzute în proiectul de Directive și în proiectul de Program implică, după cum arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, „o reorganizare fundamentală a învățămîntului, restructurarea sa pe baze noi, revoluționare, atît în ceea ce privește concepția, cit și organizarea”. În această perspectivă trebuie, cred eu, privită și problema formării viitoarelor cadre, capabile să răspundă atît cerințelor învățămîntului, cit și aceluia ale cercetării.

Ion Curievici: Unele măsuri au fost întreprinse și pînă acum. Nu însă îndeajuns de hotărîte și de ample. Am să dau un exemplu: Facultatea de chimie și inginerie chimică a Institutului Politehnic din Iași a construit o hală mare, anume concepută pentru cercetări de dezvoltare și pentru producție, menite a pune în valoare zestrea de aptitudini a profesorilor și studenților. Trebuie să o spun însă deschis: avem reale dificultăți în depistarea acelor oameni capabili să facă pasul de la parametrii cercetării din laborator la stația pilot,

la transpunerea industrială propriu zisă. Cum ar fi greu să credem că asemenea aptitudini n-ar exista, nu ne rămîne decît să tragem concluzia că ele n-au fost cultivate nici în procesul de învățămînt universitar, nici în cel post-universitar. Se impune deci o nouă optică în ce privește formarea multilaterală a specialistului.

Red: — De aici, probabil, și acel „academism” al cercetării, o cercetare „în sine”, care nu-și găsește finalizarea decît după înfrîngerea a numeroase dificultăți legate de adaptarea la parametrii și imperatiile producției.

A. Carпов: Pînă în 1970, Institutul „Petru Poni” practica, în privința tematicii cercetării, același „academism” ca și învățămîntul superior. Cercetările efectuate în 1972—1973 sînt în curs de valorificare. Să recunoaștem totuși că această valorificare — adică proiectarea valorificării, cercetarea tehnologică de pilot și proiectarea instalațiilor industriale, precum și experimentarea în instalațiile industriale implică un sir de etape și faze destul de complicate, pentru a căror optimă dirijare nu avem încă suficientă experiență. Este necesar să ne formăm un corp de ingineri chimici capabili să asigure adaptarea cercetării de laborator la parametrii instalațiilor industriale.

Al. Floareș: Experiența se acumulează din timp. Industria noastră s-a dezvoltat rapid cu șuturi în ritmul ei. Să ne întrebăm: cine din aceste tehnologii utilizate în-urmă, unde le-am dezvoltat? Sîntem în stîm proces de formare a specialiștilor capabili să dea, de pe pozițiile producției, contribuția la ceea ce învățămîntul și cercetarea științifică își propun ca obiectiv de bază.

Valentin Pinzaru: Producția, poate, în măsura de față, și de-a un răspuns clar cerințelor științifice privind la ceea ce am putea numi prioritatea și problema de perspectivă. Atunci cînd obiectivul de cercetare de la Unia Metalurgică a avut de rezolvat problema cercetării, rezoluția a fost la Institutul de Cercetări de Timșoara și la Institutul Politehnic. În momentul de față se potrivește cit și un anumit proces de fabricație noi, dar întregii linii tehnologice r-au mai fost importante.

Al. Sauciu: Dacă e să se referim la sfera învățămîntului superior la dezvoltarea industriei chimice, acest aspect este nesatisfăcător. Cadrele didactice sînt, de obicei, rupte de realitatea producției. Multe dintre ele au fost reținute în învățămînt, imediat după absolvire. Cunoscuțoarea doar din viziunile pe care le-au făcut acolo. O soluție ar constitui-o stagiu de un an de zile în uzină...

Ion Curievici: După cum și sînt reglementările în vigoare: din păcate acest stagiul se transformă și el pînă la urmă într-o participare detașată de treburile uzinei. Eu cred mai curînd în eficiența formatoare, chiar și pentru cadrele didactice, a muncii cu răspundere directă pe piloți și instalații proprii, alături de studenți, așa cum ne propunem să realizăm în cadrul facultății de chimie și inginerie chimică.

Al. Sauciu: La Fabrica de antibiotice, 30 la sută din valoarea producției realizate în 1974 este datorată cercetării științifice din uzină. Dacă am vorbit totuși de aportul nesatisfăcător al cadrelor didactice din învățămîntul superior, am făcut-o pentru că azi, mai mult ca oricînd, se impune un efort de autodepășire. „Cercetarea științifică — se spune în proiectul de Program al Partidului Comunist Român — va trebui să contribuie la soluționarea mai rapidă a problemelor complexe de care depinde dezvoltarea în ritm înalt a forțelor de producție ale țării, creșterea eficienței activității economice, sporirea bunăstării poporului”. Este un obiectiv care ne angajează plenar pe toți cei care lucrăm în învățămînt, în cercetare, în producție.

Al. Floareș: Cu atît mai mult

cu cît va trebui să luptăm împotriva dispersării de forțe, pentru concentrarea potențialului existent în domeniul învățămîntului și cercetării, în vederea împlinirii obiectivelor prioritare.

I. Drăgan: Cercetarea științifică trebuie abordată și din perspectiva disponibilităților existente — de la cele materiale, la cele psihologice...

C. Moisă: Observație valabilă și pentru cercetarea uzinală față de care nu există suficiență solicititudine, începînd cu aprovizionarea și pînă la avizarea unei noi cercetări.

V. Hanganu: Fapt este că mai există veritabile goluri între cercetare și finalizare. Goluri greu de acoperit atîta vreme cît, de exemplu, din totalul salariaților din industria ușoară, doar 0,9 la sută reprezintă personal de cercetare. Pînă în 1980 se va ajunge la 1,20. Destul de puțin. Iată de ce mi se pare foarte prețioasă indicația secretarului general al partidului ca facultățile, catedrele „să aibă sarcini precise în realizarea planului unitar de cercetare în fiecare sector de activitate economico-socială, astfel încît în programul general al cercetării științifice cele 15.000 de cadre didactice din învățămîntul superior să aibă un rol activ și o contribuție prețioasă la dezvoltarea științei patriei noastre”.

Fedora Tucă: Adevărul este că atunci cînd producția vine cu teme mai dificile, partenerul de contract le evită.

V. Hanganu: Le evităm atunci cînd considerăm că nu avem mijloace pentru a le finaliza corect.

A. Haimovici: Niciodată învățămîntul superior nu a fost rupt de cercetarea științifică. În general, cadrele didactice sînt prezente în cercetare.

Red: — Nimeni nu contestă acest lucru.

Ion Curievici: Nici chiar eu. Problema care se pune este aceea a eficienței cercetărilor efectuate.

A. Haimovici: Centrul teritorial de calcul din Iași are teme în comun cu învățămîntul. Acestea sînt deocamdată teme de asistență tehnico-științifică, dar se vor putea cu siguranță dezvolta ca să devină teme de cercetare propriu-zisă și să se ajungă în curînd la crearea unor modele matematice generale utilizate în economie. În acest mod se va ajunge și la cunoașterea efectivă a problemelor practice productive și se va da și un alt orizont cercetării matematice. Se realizează astfel și lucrul în echipă între persoanele direct angajate în economie, ingineri, economiști și matematicieni.

I. Drăgan: Personal consider că, la Iași, stăm bine. În ce privește cercetarea, în primul rînd în domeniul chimiei, și în domeniul matematicii. Totuși mai avem încă foarte mult de făcut. În proiectul de Program al partidului se precizează: „o atenție deosebită va fi acordată activității științifice în domeniul fizicii, chimiei, matematicii — care trebuie să abordeze cu mai multă îndrăzneală probleme noi, actuale și de perspectivă, să îndeplinească un rol de avangardă în știință, să fundamenteze bazele teoretice ale întregii activități de cercetare, să contribuie la soluționarea problemelor complexe ce apar în procesul dezvoltării economico-sociale a societății noastre socialiste”. Un mai substanțial sprijin acordat cercetării matematice se impune de la sine.

Ion Curievici: Cred că trebuie să ne punem însă și următoarea problemă: dezvoltă oare studiile superioare spiritul de creativitate al viitorului inginer, al specialistului, în general? M-aș referi, de pildă, la cercetarea științifică studențească, destinată evident dezvoltării creativității viitorilor ingineri, cercetare care este și ea contaminată, dacă nu de spirit anticreativ, în orice caz necreativ. Multe teme de cercetare date studenților reprezintă fie partea de cercetare de rutină necesară în

cadrul unei investigații a profesorului, fie o problemă care se poate rezolva sigur, într-un singur mod, aplicînd cu conștiinciozitate tehnici cunoscute. Așa se și explică, de altfel, și entuziasmul redus al studenților pentru studiul temelor ce li se propun: la capatul cercetării nu se întrevede nici o strălucire, nimic care să aprîndă mintea și ochii, să genereze o muncă pasionată. Or, a apropia de viață pregătirea viitorului inginer înseamnă, după mine, în principal, a-l pune, și în facultate și în uzină, în situații cit mai apropiate de cele în care este pus inginerul propriu-zis, adică cel creativ, în exercitarea profesiei sale. Foarte prost este și faptul că pînă și inginerului care participă la educația permanentă i se cere, în ultimă analiză, să învețe, deși e clar că educația permanentă ar trebui să-și propună ca obiectiv major completarea educației pentru creație. Educație, care, pe viitor, ar trebui începută și a-dîncită încă din anii școlii.

A. Carпов: O experiență interesantă în pregătirea studenților s-a realizat la Institutul nostru, în anul școlar 1973—1974, cînd 26 de studenți de la secția macromoleculare și chimie fizică au făcut practică de diplomă sub conducerea unor cercetători, elaborîndu-se lucrări cu caracter original, prin studierea unor teme derivate din tematica de plan.

Const. Moisă: Să pregătești o cercetare pentru a fi aplicată este o artă. Dar, practic, nu poți cultiva această artă, fără avuții inginerului șef al uzinei, inginer șef care, dacă a avut oarecari legături cu cercetarea în facultate sau anterior numirii sale în funcție, după numire le pierde, fiind coplesit de chestiuni administrative. Dacă mai punem la socoteală faptul că actualul sistem de salarizare favorizează nu cercetarea uzinală, ci sectoarele productive, pentru care optează orice „vultur” este clar de ce disponibilii pentru cercetare nu este alcătuit decît din cei care nu au dat rezultate în producție...

Fedora Tucă: Defectuoasele selecționări pentru cercetarea uzinală nu împiedică nici un cercetător să-și aducă o contribuție cit mai substanțială la rezolvarea temelor propuse.

V. Pinzaru: După cum am mai spus, la noi în uzină avem create toate premisele pentru o fructuoasă colaborare. Pînă în 1977 avem de realizat oțeluri de înaltă calitate... Integrarea învățămînt-cercetare-producție presupune o clară perspectivă a dezvoltării economico-sociale a României.

Al. Floareș: Remarcă pe deplin valabilă, atît pentru producție, cit și pentru învățămînt. După cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, „Este necesar să avem în vedere faptul că promoția de studenți care-și începe studiile în 1975 va intra, de fapt, în activitatea economico-socială la sfîrșitul cincinalului, va lucra nemijlocit în unitățile economico-sociale în cincinalul 1981—1985. Aceasta impune ca în organizarea învățămîntului să se țină seama permanent de cerințele de perspectivă ale societății, să se privească cu îndrăzneală spre viitor(...) Avem o mare răspundere în fața societății, a viitorului patriei noastre socialiste și trebuie să acționăm în spiritul acestei răspunderi”.

Red: — Cuvînt care trebuie să ne mobilizeze pentru găsirea celor mai bune soluții în vederea realizării obiectivelor stabilite, prin formarea unor cadre de specialiști cu reale aptitudini și responsabilizate pregătire în vederea realizării și finalizării cu tot mai bune rezultate a cercetării științifice, concentrînd eforturile comune ale tuturor celor ce lucrează în învățămînt, în cercetare, în producție. Avem certitudinea că răspunsul dat acestor imperioase solicitări ale istoricului moment pe care-l parcurem va fi la înălțimea așteptărilor.

Masă rotundă consemnată de Al. I. FRIDUȘ

Festivalul

Eminescu - ediția IV

Odată la doi ani, toamnele Iașului își aleg drept emalăm **„Luceafărul”**: zilele festivalului „Mihai Eminescu” (27—29 oct., 1974) vor celebra și de data aceasta **poezia** în cea ce are ea mai emoționant și mai durabil sub raportul valorilor umaniste. Dedicată celui de al XI-lea Congres al P.C.R. și concepută ca o culminație a unei ample serii de manifestări literare, ediția din acest an, a IV-a, cheamă versul de a căuta rezonanță patriotică și răsună în Cetate. După diversele întâlniri prealabile ale poezilor cu cititorii, recitaluri, seri de poezie, spectacole ce se desfășoară între 2—27 oct. în diverse unități industriale, în școli și la sate, urmează deschiderea solemnă în ziua de 27 oct., în sala Filarmonică, după care urmează un spectacol de poezie și muzică dedicat lui Eminescu. În aceeași zi, se deschide în sala „Victoria” „Salonul cârții”, lansându-se primele volume din colecția „Eminesciana” a Editurii „Junimea”. În continuare, va urma venisajul unei expoziții de fotografii „Pe urmele lui Eminescu”, un concert coral pe versuri ale poetului (Filarmonică, ora 20), acesta după o seară de poezie (ora 19) la Belcești și o întâlnire cu cititorii la Pascani (ora 19.30).

A doua zi, 28 oct., programul se deschide cu sesiunea de comunicări științifice despre opera eminesciană (ora 10, Palatul Culturii). Urmează pelerinaje la „teul lui Eminescu” cu recitări și coruri, un spectacol de poezie la Teatrul pentru tineret și copii (ora 17); întâlniri ale poezilor invitați cu studenții, recitaluri de poezie în uzine, spectacolul festiv „Tara mea de dor” și decernarea premiilor festivalului. Marți, 29 oct., se va organiza un pelerinaj la Ipotești, apoi seara — actorul Dan Nasta va recita „Scrisorile” (Casa tineretului — ora 19.30) și va putea fi ascultat un concert de liuri pe versuri de Eminescu.

Participă la festivități: poezi, critici, personalități artistice din întreaga țară și invitați de peste hotare.

Colaborare științifică între Universitățile din Freiburg și Iași

Recent, o delegație de profesori și cercetători ai Universității din Freiburg (R.F. Germania) a purtat discuții la Iași, cu conducerea Universității „Al. I. Cuza”, în vederea stabilirii unor relații de colaborare științifică între cele două centre de învățământ superior. Amintim că, până în prezent, se stabiliseră legături științifice mai ales între filologii româniști din Iași și Freiburg. De data aceasta e vorba de o cooperare științifică de un profil mai larg și sistematic sustinut, incluzând și cercetători din domeniul dreptului, al științelor economice, lingvistice romanică și germanică, istorie și arheologie, geografie etc.

Personalitățile sosite la Iași au fost primite de prof. dr. Mihai Todosea, rectorul Universității „Al. I. Cuza”, de decani, membri ai senatului universitar, profesori și cercetători în specialitățile corespunzătoare, discutându-se aspecte ale acestei colaborări cu o tematică variată, asupra căreia specialiștii au căutat de acord. Pentru înstruirea domeniilor ce vor face obiectul colaborării prietenești între universități

țile din Freiburg și Iași precum și pentru a se putea aprecia importanța cercetărilor planuite în comun, iată componența grupului de specialiști prezenți la Iași: prof. dr. Hans Staub, romanist, prorector pentru relații externe, conducător al delegației; prof. dr. Hans-Martin Gauger, romanist, prorector și de asemenea conducător al delegației; prof. dr. Eduard Seidler; prof. dr. O. Szemerényi, indoeuropeanist, director al seminarului de lingvistică; prof. dr. A. Oberhauser, economist (specialitatea finanțe); prof. dr. Peter Wunderli, directorul seminarului de romanistică; prof. Willi Hausmann, jurist de la Institutul de Drept privat internațional; prof. dr. Hugo Steger, germanist; prof. dr. G. Baumann, istoric literar; prof. dr. Lutz Röhrich, etnograf; prof. dr. Chr. Strahm, arheolog; prof. dr. G. Schramm, istoric; prof. dr. Paul Miron, romanist; prof. dr. Karl-Rainer Nippes, geograf; prof. dr. W. Manshard, director al Institutului geografic II. De asemenea, din delegație au făcut parte cercetători din domeniul medicinei și chimiei: dr. Barbra Kuhl de la Institutul pentru istoria medicinei; prof. dr. Kurt Flemming de la Institutul pentru biofizică; prof. dr. Peter Strunk, psihoterapeut; prof. dr. Hans-Joachim Cantow, directorul Institutului de chimie macro-moleculară, precum și asistenții: Elsa Ljüder și Hubert Bausch, fosta și — respectiv — actualul președinte al Societății „Mihai Eminescu” din Freiburg. Temele de cercetare în colaborare privesc probleme de actualitate, de mare importanță teoretică și, mai ales, practică, asupra cărora vom reveni.

Gala recitalurilor dramatice

Cea de a treia ediție a **Galei recitalurilor dramatice** va avea loc între 18—20 oct. 1974 la Bacău, sub auspiciile Asociației oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Bacău și a Teatrului dramatic „Bacovia”. Manifestarea, organizată în cinstea celui de al XI-lea Congres al Partidului, se va desfășura în paralel cu colocalii criticilor de teatru ale căror dezbateri vor avea tema: **Etic și politic în spectacolul de teatru românesc**.

Gala recitalurilor dramatice se va bucura de participarea unor prestigioși actori din țară. Se vor prezenta recitaluri de poezie românească și străină, piese scurte, monologuri, spectacole de pantomimă. Un juriu alcătuit din personalități de frunte ale teatrului nostru — actori, regizori, critici — aflat sub președinția artistei emerite Dina Cocea, președinte al A.T.M., va decerna premii și diplome de merit. Este de așteptat, ca, atât spectacolele, cât și discuțiile despre critică să înregistreze cu acest prilej pași importanți către o atitudine de responsabilă evaluare a raporturilor dintre **spectacol și spectatori** în sensul promovării unei arte teatrale profund angajate, de o înaltă eficiență în spiritul celui mai deplin umanism.

„Grădina liniștii”

Aurel George Stino „se află în conversație până și cu Polul Nord” spune Anton Holban despre distinsul eseist și neobositul fost dascăl de limba franceză la Liceul „Nicu Gane” din Fălticeni. În amfiteatruul unde regretatul profesor a „oficiat” de altele ori despre marii săi prieteni Sadoveanu, Lovinescu, Gârbea, elevii de astăzi ai liceului s-au întâlnit cu Aurel George Stino prin intermediul recente apariții editoriale **„Grădina liniștii**, precum și prin evocarea plină de căldură făcută de istoricul și

criticul literar Const. Ciopraga. La această manifestare au fost prezenți Virginia Stino, soția autorului dispărut, poetul Corneliu Sturzu, din partea Editurii „Junimea”, și Grigore Ilisei, îngrijitorul ediției.

Balotaj și... felicitări

Așa dar, **practica** însăși, sub aparența unei întâmplări (balotajul înregistrat la ultimul concurs „Steaua fără nume” între doi concurenți — ambii buni) vine să demonstreze caracterul arbitrar al unui „regulament” în a căru aplicare se perseverează... Ca să fim în spiritul concurenței-profesoară de latină, care s-a și prezentat inițial în limba strămoșilor din Latium, am spune: „perseverare diabolicum!”. Ne-am mai întrebat și altădată: 1. Cum se poate decide anticipat că numai un singur candidat poate fi bun, meritând să promoveze în cadrul menționatului și popularului concurs TV?, 2. Dacă se prezintă — ipotetic — trei candidați, toți mediacri — de ce trebuie neapărat promovat unul? Or, neașteptata întâmplare de la ultimul concurs, soluționată prin decizia președintelui, compozitorul George Grigoriu, de promovare a concurentei Cătălina Rădulescu care deținea tot 74 de puncte, ca și concurentul Viorel Rus, se dovedește mai obiectivă, (întimplarea, nu decizia) ea decurgând din **fapte reale**, decit prescripția voluntaristă, deci și subiectivă a regulamentului în discuție. Nu e oare elocvent? De aceea, ne pare rău de dreptul școlii al tinărului Viorel Rus. De altfel, folosind dreptul prezidențial de opțiune, George Grigoriu s-a referit tot la regulamentul în vigoare. Intr-un fel, deci, el s-a scuzat, fie și indirect. Și bine-a făcut. Comportarea sa a fost corectă și elegantă. Concursul paratell „Floarea din grădina”, pentru muzică populară, are un regulament mult mai judicios în cadrul său putând fi promovați toți candidații valoroși așa cum s-a văzut chiar duminică trecută, când au reușit toți candidații bihoreni.

Prezentarea, de astă dată asigurată de Mihai Florea, a fost excelentă: vie, lirescă, spirituală — fără a deveni neapărat amaristică. Felicitări deci pentru succesul său ferit de... balotaj.

Reporter '74

Aflată încă în căutarea unei formule, emisiunea „Reporter '74” se anunță totuși, încă de pe acum, drept o excelentă oportunitate de punere în valoare a celor mai expresive și fecunde posibilități ale telereportajului. De altfel despre reportajele Tv. s-a mai scris, pe drept, de bine, astfel încât putem spune că de această dată avem de-a face cu o experiență care câtă a fi superior valorificată. Acestui deziderat îi răspunde, în primul rând, o elevată ancorare tematică, zonele realității sondate de preferință, fiind acelea ale unor definerii expresive ale contemporaneității. Este și cazul celei mai recente emisiuni, în care Dianisă Șincan, Maria Predut, și Carmen Dumitrescu pun în valoare actualitatea din perspectiva unor fapte elocvente, cuprinzătoare în semnificația lor: Agiege—port modern, cu remarcabilă dotare; Minele de la Slănic în ipostaza de șantier de creație plastică, inaugurat printr-un bust al lui Decebal, sculptat în sare; macheta Bucureștiului de mine, în discuția „beneficiarilor”, deci a locuitorilor Capitalei. Diferențele de stil nu fac decât să servească unei expresive aglutinări a celor trei „file de reporter”, a căror eficiență parcurgere, din punct de vedere formativ și informativ este facilitată de o modalitate sobră și densă a expunerii, de funcționalitatea imaginii, — în general, de o manieră publicistică marcând intenția unei ascensiuni spre cotele majore ale speciei reportajului. Să le dorim deci realizatorilor emisiunii, în continuare, mult succes.

Expoziție

Brăila lui Panait Istrati ne trimite un artist plastic de o vitalitate debordantă: Ervin Francisc Holtier. Uleiurile sale și sculptura în lemn expuse la Galeriile de artă din Iași respiră pofta de viață și de muncă.

La Ervin Holtier impun deopotrivă sobrietatea construcției, exactitatea notației și savoea culorii. Artistul se bazează pe o logică precisă ce ordonează ansamblul și care l-ar conduce poate la uscăciune fără sensibilitatea-i cromatică uimitoare și viigarea comunicării. Așa se face că el nu ne oferă un frumos și bine construit pe care cel mult să-l stimezi, ci o pictură solară, deschisă, prietenoasă, pe care nu se poate să n-o iubești. Plecând de la poematica declarată (**Primăvara, Campanule**), Ervin Holtier revitalizează peisajul de atmosferă.

O notă aparte: modernitatea exprimării plastice și capacitatea de a reprezenta cinetica mișcării prin semnificativul dinamic comunicat cu eleganță artistică (în pictură, **Lupta cocoșilor**, explozie de paleți, iar în sculptură **Dansatoare, Discobolul, O.Z.N.-urile**). De pildă, **Discobolul** său, un vitez în ratire precisă, ar putea sta la intrarea oricărui stadion. Ervin Francisc Holtier e o heliotropis care, pipăind cu frunzele lumina, exultă prin culori sârbătorești, mângiind obrazul pritenilor (cele șase portrete), vibrând suprafețele dense de vegetație ale dealurilor românești, cîntînd gingășia și înălțînd imn de fiecare clipă vieții.

„Materie și sens”

Menținându-se sub genericul sub care și-a așezat lucrarea de pictură și grafică în iarnă, la **Galeria nouă** din București, grupul de pictori ieșeni (Francisc Bartok, Ioan Gâmbu, Val Gheorghiu, Dan Hatmanu, Corneliu Ionescu) expune acum la **Galeți** în cinci din sălile fastuosului Muzeu de artă modernă. Seturile fiecărui artist s-au îmbogățit cu piese noi, relevind și mai pregnant tema inițială, **Materie și sens**, conferindu-i un plus de adevărate. Stadiu la care s-au referit criticii de artă Amelia Pavel și Constantin Anastasiu.

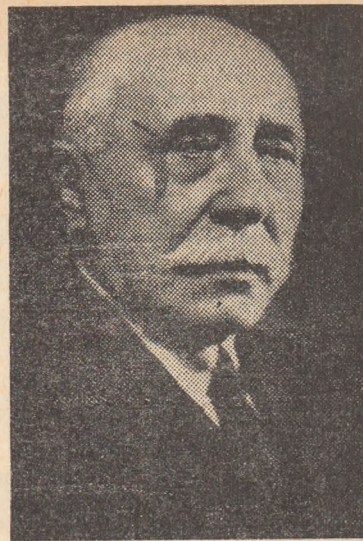
În câteva cuvinte

„Scriitorul mărturisește o epocă, anume epoca în care viețuiește, se mărturisește, la rîndul său, poetul Ioan Alexandru în „România Literară”. Chiar dacă evocă alte vremi și personaje o face pentru că vrea să-și întărească și limpezească arzătorul său mesaj ce simte el că trebuie făcut cunoscut semenilor săi”.
● **Lui Adrian Păunescu** i s-a... infundat. Scriind despre Ion Dobrotaiu, secretar al clubului sportiv „Universitatea” Craiova că are o „simpatie infățișare ce stărnește indeobște un irezistibil haz general” — cel vizat protestează trimițînd redacției „Luceafărul” una fotografie și una adevărată ce stărnește în adevăr haz dar nu chiar general. ● Omul nu se schimbă în timpul zborului cosmic, susține astronautul american Eugen A. Cernan într-un interviu acordat Televiziunii române. Te poți adapta cu calm și detașare la singurătate. În primele zile ai nevoie de mult curaj. Și apoi... în tot timpul celorlalte zile petrecute în spațiu, la fel”. ● Radu Beligan se pregătește să-l interpreteze pe Richard al III-lea din piesa lui Shakespeare. Va fi următoarea premieră a Naționalului Bucureștean după „Danton” al lui Camil Petrescu. ● La Suceava vor fi inaugurate în curînd Galeriile de artă, un local elegant prevăzut cu sală pentru expoziții de artă plastică. ● Săptămîna trecută s-a desfășurat la Durău, sub poalele Ceahlăului etapa republicană a concursului de drumeție „Ștafeta munților”. Înainte de a pleca pe traseele de orientare turistică, concurenții au susținut proba teoretică „Hogaș Căldătorul”. ● Artista de cinema Gina Lollobrigida și-a inaugurat cariera de ziaristă luînd un interviu lui Fidel Castro. Aflînd că e un admirator al comicului Grauchou Marx, Lollobrigida i-a trimis în dar celui interviuat un ceas cu chipul celebrului comic.

N. IRIMESCU

Paul Gusty

S-au împlinit trei decenii de la moartea lui Paul Gusty, promotor consecvent al realismului în arta scenică, regizor care a desfășurat de-a lungul a peste șase decenii o vastă activitate teatrală, montînd un număr impresionant de piese

pe numeroase scene din București ca și în capitalele Austriei, Germaniei, Franței și Italiei.

Născut în București, în 1859 — anul Unirii Țărilor române — Paul Gusty s-a format ca regizor la școala unor personalități ca Mihail Pascaly, Alexandru Gatinău și Constantin Noitaru, alături de care și-a însușit o temeinică cultură teatrală pe fondul unui larg orizont estetic.

Angajat în 1882 în postul de „copietor de role” Gusty se impune în Teatrul Național prin siriguța, priceperea și daruirea cu care se consacră scenei; în 1885 este numit regizor pentru toate „reprezentățiunile române” din stagiunea 1885—1886 iar din 1900 — prim regizor, calitate pe care o va îndeplini pînă la sfîrșitul vieții.

În încercările de a reforma scena românească, Paul Gusty a conceput regia teatrală ca o știință și o artă fiind adepții spectacolului, știința necesară artei spectacolului.

Ca și H. Laube, Gusty era de părere că în caracterul regiei se regăsesc tocmai raporturile dintre text, actori și regizor și dacă aceste raporturi se armonizează într-un tot unitar, se obține o eficiență maximă, realizîndu-se un spectacol de factură realistă, fără exagerări și artificii, un spectacol viu și semnificativ. Fiind un bun psiholog Paul Gusty s-a priceput să conducă la mari succese actori care pînă atunci nu primiseră decît roluri secundare, șterse, într-un repertoriu fără valoare.

Devotamentul său pentru scenă a fost susținut și de o fertilă activitate literară. Paul Gusty fiind autorul a mai multor piese de teatru, traduceri și localizări cu care a îmbogățit repertoriul diferitelor teatre.

Astăzi, cînd teatrul românesc și-a relevat forța prin asimilarea creatoare a noului și cuprinzătorului program de artă socialistă, scenii noastre i-a fost deschis drumul notorietății internaționale. realiste. Amintirea lui Paul Gusty — de la moartea căruia se împlinesc 30 de ani — ne trezește, de aceea, nu numai un simțămînt de pietate ci și de recunoștință pentru îndeletnita și rodnică sa activitate creatoare.

EM. GEORGESCU și V. BAȘA

TOP CRONICA RTV. — IAȘI nr. 40

— secția română —

1. **Glossa** — Pro Musica
2. **Chemare** — F.F.N.
3. **Ani fericiți** (I. Cristinoiu) — Corina Chiriac.
4. **Solștițiul grădinilor** — Amicii
5. **Adolescenții** (M. dragomir) — Olimpia Panicu
6. **Cîntec pentru pace** (Ileana Toader) — Aquilina Severin & Capitol
7. **În port cînd vin corăbii** — Aurelian Benedict & Eduard Ţogoreanu.
8. **Anule, Hanule** — Phoenix
9. **Cum e în soare** (Z. Boroș) — Aura Urziceanu
10. **Studentie** — Flacăra Folk '73.

— secția străină —

1. **World Without Music** — José Feliciano
2. **Mockingbird** — Carley Simon & James Taylor
3. **Perche ti amo** — I. Camaleanti
4. **Seasons in the Sun** — Terry Jacks
5. **Anima mia** — I. Cugini Di Campagna
6. **The Bitch Is Back** — Elton John
7. **On My Life** — Jimmy Cliff
8. **Torù** — Akira Fusé
9. **Angel Face** — Glitter Band
10. **Trop belle, trop jolie** — Johnn Holiday / **Rock Me Baby** — David Cassidy.

SPORT

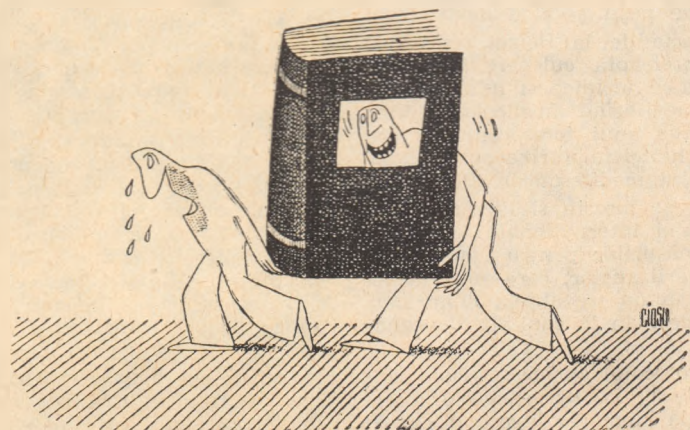
TOATE-S VECHI

Ferfeniț într-un hal fără de hal, campionatul de fotbal îmi amintește o scenă dintr-un film mut, în care eroul, strașnic însetat, abia apuca să soarbă o înghițitură de bere, că ospătarul îi și înșfăcă halba de sub nas. Clientul mustăcios protesta, după o vreme primea halba înapoi, apărea alt ospătar, i-o lua... și tot așa... și tot așa... Ori-cît de înțelegători am dori a fi, tot va trebui să acceptăm evidența: întreruperile campionatului nu s-nici semn de maturitate, nici de seriozitate; dimpotrivă, ele acuză o concepție perfect definită și sever amendată în zicala cu a-junul și... știți dumneavoastră. Fotbalul nu se învață în cantonamentul de la Snagov așa după cum Școala de literatură nu fabrica, trimestrial, genii. Dar, stînd strîmb și judecînd egoist, nouă, ieșenilor, aceste lungi pauze ne privesc: mai întîi, echipa lui Oană are ceva-ceva răgaz să se cunoască pre sine — lucru mult mai important decît s-ar crede. Apoi, prin distanțare de frisoanele etapei, ni se îngăduie o calmă privire asupra fotbalului ieșean în ansamblu. Echipa „Politehnica” nu merge foarte prost, iar perspectivele ni se par, dacă nu chiar roze, oricum mai limpezi decît în urmă cu doi-trei ani. S-a mizat pe **tinerete** și numai un conservatorism orb și absurd ar fi capabil să conteste legitimitatea acestei (unice) soluții. Ingrijorător este numai faptul că, în procesul de reconstrucție și întinerire, contribuția propriu-zisă a Iașului este sub așteptări. S-au adus tinere talente de pretutindeni — și asta nu-i rău. Aproape că lipsesc tineri proveniți din „pepiniera” ieșeană — și asta-i cit se poate de rău. Inseamnă că, în fapt, starea de lucruri s-a „modificat fără să se schimbe” prea mult — și, dacă ar fi să ne reamintim cele scrise în urmă cu 2—3 ani, tare ne temem că amara constatare de atunci e (din nefericire) valabilă și în 1974: **așteptăm să culegem nucă căzute de la vecin, peste gard, în loc să plantăm**

puieți pentru livada de mîine. Scriam — și, poate, cititorii își aduc aminte — că Iașul este orașul cel mai lipsit de terenuri din România. Deși înconjurat de munți, Brașovul (de pildă) dispune de câteva zeci de terenuri, inclusiv două stadioane de dimensiunile și capacitatea celui din Copou. Iar Iașul? Posibilități există, înțelegere din partea Consiliului Popular Municipal de asemenea, dar inițiativă, mai deloc. Un singur teren s-a amenajat (după știința noastră) și acela mai mult pentru antrenamente oficiale. Iar alte baze, în loc să fie gospodărite de către cluburi așa cum se cuvine, cîștigîndu-se în fiecare an cîte ceva la capitolul înzestrării și amenajării, se degradează. Așa zisul stadion al clubului „Penicilina” este o adevărată rușine: după fiecare ploită, băltoacele din careul de sașpe încep a fi scotocite de rațele și găștele din Valea Lupului, în vreme ce, pe margini, capre, oi și alte onorabile patrupeze smulg din rădăcina ultimul firicel de iarbă amarită și gălbejită. Dacă fiecare salariat al marii Fabrici de Antibiotice ar fi prestat aici o **singură oră de muncă voluntară**, Iașul s-ar fi putut lăuda cu un stadion în plus! Zeci de mii de studenți în acest oras, zeci de mii de tineri în întreprinderi, zeci de mii de pionieri: o singură lopată de pămînt să fi răsturnat fiecare și, iată, se năștea o nouă bază sportivă. Înainte de a lua în discuție oricare altă problemă privind fotbalul ieșean, aici trebuie să ne întoarcem, la **necesitatea amenajării de terenuri**, spre a da posibilitatea tuturor celor care, zilnic, joacă tenis cu piciorul în stradă, printre mașini, să învețe încă de la vîrsta ghiozdanului ce înseamnă un dribling, o pasă, un șut.

Nu de alta, dar în caz contrar vor ajunge să învețe ABC-ul la Snagov...

M. R. I.

La muzeul arheologic din Cagliari, oraș sard marcând centrul bazinului apuscan al mării Mediterane, se oferă privitorului o relicvă protohistorică, cât se poate de stranie. Este vorba despre o cioplitură din marmură, în formă de cruce; unul din brațele ei — cel vertical — reprezentând schița unui trup uman, în timp ce brațul orizontal este alcătuit din cele două mâini, perfect întinse.

Statueta fiind finisată cam o tova, de către cioplitorul anonim de dinaintea erei noastre, permite totuși observatorului avizat, reperarea a două proeminențe superioare, reprezentând sîni, și a uneia inferioare, sugerînd falusul. Așadar, ne aflăm indiscutabil, în fața unui idol bisexuat, al unuia din acei numeroși idoli, care populează zorile nenumăratelor civilizații și nu numai a celei sarde. Inscripția, plasată însă sub idolul bisexuat menționat, — Madre Mediteranea —, respectiv Maica Mediterană, ne propulsează vehement spre acest Mare Nostrum, cu care anticii desemnau acest uriaș lac albastru și sărat, pe malurile căruia s-a zămislit cultura bătrînului continent european: cultură reprezentînd indiscutabil regina tuturor culturilor lumii.

Inscripția idolului de la Cagliari ne mai propulsează și spre o altă fortuită asociere și filiație: aceea dintre cuvintele mare și madre, respectiv mare și mamă. Căci, Mediterana, această imensă mare albastră de 2.505.000 kmp. dimpreună cu copiii ei, Marea Neagră, cea de Marmara, Egee, Ionică, Ligurică sau Tireniană reprezintă indiscutabil matricea primară maternă, ca și leagănul dintăi al spiritualității europene. Capitalele acestei lumi. — Roma și Atena —, reprezintă și la ora actuală simboluri cu largi și profunde semnificații.

În Mare Nostrum își omogeneizează apele Nilul, Dunărea, Ronul și Padul, Pe deasupra apelor ei își strîng mîinile trei continente: Europa, Asia și Africa. Aici și-au dat întîlnire și cei patru dușmani ai lui Guillermo Diaz-Plaja: negura nordului, mirajul sudului, nirvana estului și fantasticul vestului. „Niciînd și niciunde, precizează Valéry, pe o arie atît de restrînsă, și într-un răstimp atît de scurt, o asemenea efervescentă a spiritelor, o asemenea producție de bogății, n-a mai fost întîlnită“. Pe pămînturile risipei solare ale lui Mare Nostrum, Goethe are senzația certă că s-a născut a doua oară, în timp ce tot aici Byron a ars de febră pînă la expiere: idem Keats, în timp ce Shelley se stinge pur și simplu în valurile albastre.

Toate aceste gînduri cu iz nostalgic și răscolitor au răzbătut mai mult sau mai puțin pregnant în cuvîntările celor ce au reprezentat cele circa 100 de orașe riverane mediteraneene, care au luat parte activă la conferința din capitala Libanului, elaborînd împreună cunoscuta „Cartă de la Beirut“, destinată a protegi mediul acvatic mediteranean și pentru a preveni dispariția prin poluare a mirificei flore și faune pe care a admirat-o desigur la vremea lui și Odisseos în peregrinările sale. Dacă de pe urma corăbiilor Argonauților, ca și a tuturor celorlalte ambarcațiuni care străbăteau cu milenii în urmă marile întinderi albastre nu rămînea decît o spumă albă ca neaua, de pe urma ambarcațiunilor civilizației noastre ultratehnice rămîn dire întunecate și perene de hidrocarburi otrăvitoare, care se prelungește în spațiu prin întinse covoare de pești și alge devitalizate.

Carta de la Beirut reprezintă o înțeleaptă culegere de reglementări juridice și administrative, legiferînd în același timp crearea unui fond comun destinat luptei împotriva poluării bazinului mediteranean. Pe aceeași linie se înscriu și lucrările conferinței internaționale consacrate măsurilor pentru combaterea poluării apelor, care au avut loc în toamna trecută la Londra, și în acest an în capitala Venezuelei.

Protocolul aprobat la conferința de la Londra, privind intervenția în marea liberă, în caz de

MARE NOSTRUM

Arcadie PERCEK

poluare, ca și convenția pentru prevenirea poluării apelor de către navele de tot felul, au fost puse la dispoziția statelor interesate în vederea aderării. La aceste lucrări s-a cerut ca Organizația Consultativă Interguvernamentală (I.M.C.O.) să promoveze și să sprijine nemijlocit țările interesate în ceea ce privește schimburile de ordin tehnologic în legătură cu aplicarea convenției; să le sprijine deasemenea pentru obținerea noilor mijloace tehnice, cu care să fie dotate navele pentru evitarea poluării: precum și cu pregătirea de cadre de specialitate.

Sînt oare justificabile îngrijorările presei pe tema poluării Mediteranei și toată această suită de manifestări științifice și conferințe cu caracter regional care își propun căutarea de soluții și remedii pentru ieșirea din impas? Sînt pentru că de mai mult timp s-a semnalat pătirea proverbialului albastru mediteranean, prin apariția la suprafață, a unei periculoase pelicule formată din hidrocarburi și uleiuri grele, — substanțe nemiscibile cu apa —: peliculă care tinde să devină monomoleculară. Transportul intens de produse petroliere, care se efectuează zi și noapte pe aceste căi de ape ale lumii, ca și bogata industrie riverană sînt principalele vinovate pentru această situație. Să ne gîndim numai la faptul că, *Marea Mediterană este, se pare, cea mai circulată și cea mai „bătătorită“ mare din lume; că 20 de țări o folosesc în chip de canal de scurgere, pentru a se descotorosi de deșeurile domestice ca și de reziduurile industriale, și că circa 50.000 de uzine riverane își revărsă în aceste ape producții toxice și proprii de dezasimilație.* Calcule efectuate de specialiști în problemă precizează că petrolierele care „bătătoresc“ Mediterana în numele civilizației noastre mașiniste, o poluează cu impresionanta cantitate de 300.000 tone petrol anual. Cifra reală a acestei poluări este însă dublă, diferența fiind acoperită de petrolul provenind din apele de răcire a rafinăriilor, ca și din acela provenind din naufragii și coliziuni.

Se știe că, după descărcarea petrolierelor, rezervoarele sînt umplute deîndată cu apă servind de balast pentru asigurarea vasului. Această apă, care servește și pentru curățarea rezervoarelor sau a cisternelor este aruncată, în final, tot în mare.

Dar nu numai hidrocarburile contribuie la formarea peliculei toxice de izolație de la suprafața mării, ci și uleiurile grele, despre care am mai pomenit, și care sînt folosite pentru gresirea mașinilor, sau în diverse alte scopuri industriale sau de transport. Dacă ținem cont de faptul că un singur petrolier de 50.000 tone, de exemplu, deversă în apă circa 150 tone de asemenea reziduuri, vom realiza ușor proporția acestui fel de agresiune, raportîndu-ne la numărul total al petrolierelor care circulă zi și noapte pe căile Mediteranei și la cifra astronomică la care se ajunge prin însumarea tonajului lor.

Faptul cel mai grav însă legat de apariția mai sus menționatei pelicule, care pătează o-

brazul majorității mărilor lumii, dar în special al Mediteranei, este legat de apariția pe această cale a unui mediu artificial de separație, a unui plan de clivaj între două medii naturale: aerul și apa. De aici o multitudine de disparități și disfuncții, între care precumpănesc cele legate de circuitul oxigenului. Mai este însă și altceva, *Marea, ca orice organism viu, dispune de mecanisme proprii care îi permit a se debarasa de produșii care tind să-i tulbure echilibrul, să-l devitalizeze.* Este vorba despre așa numita auto-epurare, un proces complex, la care își dau concursul salinitatea apei, bacteriofagii, dar, în special, acele substanțe chimice, de o derutantă varietate, produse de micro-organisme vegetale și animale, dotate cu proprietăți bactericide.

Apariția mediului artificial de separație semnalat mai sus, generează la rîndul său dispariția unei multitudini de specii de suprafăț, ținînd de masa proteiformă a bio și zooplantonului. În felul acesta este frînată producerea de oxigen, în timp ce acțiunea telemediatorilor, responsabili de epurarea mării și care intră în funcție oricînd ori este cazul, este implicit stînjinită sau chiar inhibată.

Dar, în mare nu se devarsă numai hidrocarburi și uleiuri grele, cum am fi tentați a crede din cele spuse pînă în prezent. Lista substanțelor care ajung aici, pe această cale, este practic infinită. Majoritatea dintre ele sînt de deșeurile domestice, care și-au înzecit nocivitatea de cînd detergentii s-au instalat definitiv în casele noastre. Cele mai toxice dintre ele sînt însă, negreșit, de cele 50.000 de uzine riverane, care devarsă zi și noapte în apele mării oxizi metalici, polimeri sintetici, derivați din etilenă și carbon, derivați rezinici, acetilenă, acid tartric, insecticide, fungicide și pesticide; derivați complecși provenind din industria metalurgică, petrochimică, din cea a cimentăriei, papetăriei, etc. etc. etc.

Nu trebuie să uităm apoi că toate aglomerațiile urbane costiere — și ce salbă infinită de asemenea așezări oferă privirii Mare Nostrum — se debarasează de toate deșeurile nocive sau dezagreabile, exclusiv pe calea mării, fără ca acestea să treacă în prealabil prin stații de epurare, cum s-ar cuveni.

Biomasa marină nu poate rămîne indiferentă la toate aceste agresiuni. Cousteau ne avertizează chiar că, în cazul Mediteranei, această biomasă a diminuat cu 40%, numai în ultimele două decenii. *Ce ne rezervă oare viitorul, ne întrebăm cu legitimă curiozitate, în cazul în care continuăm de a trata Mediterana ca pe un simplu canal de scurgere?*

Desigur nici alarmismul apocaliptic întretînut de unii publiciști nu este de acceptat, după cum nu este de acceptat nici paseismul, nici subaprecierea pericolului întretînut de alții. Exemplul tragic al lacului Erie această mîndrie geografică a Americii de Nord (pe malurile căruia se aliniază 5 state) și care pur și simplu și-a dat duhul încă din 1965, trebuie mereu avut în minte. Din apele lui nu mai poate fi extras la ora actuală nici măcar un singur pește comestibil și nici măcar un singur litru de apă potabilă. Dacă Umanitatea, insti-tuînd un tribunal amenajat pe o insulă ridicată în mijlocul acestui lac mort, ar fi preocupată de găsirea vinovaților, desigur că principalii acuzaatori ar fi găsiți în persoana industriașilor din Toledo, Cleveland și Buffalo ca și a multora ca ei. Dorința oarbă de înavuțire și încălcarea legilor nescrise ale naturii vor fi oricînd culpe cu caracter capital. Specialiștii ne și avertizează deja: *Refacerea echilibrului ecologic existent în acest lac în urmă cu numai 50 de ani, va necesita 500 de ani de aici înainte.*

Luciditatea ca și înțelepciunea umană se vor opune desigur ca Mediterana să cunoască un asemenea destin. *Mediterana este mai mult decît o simplă mare, ea este un simbol: simbolul spiritualității însăși.*

prezențe românești

LCB-Editionen

Aberglaube

MARIN
SORESCU
la L. C. B.

Edițiile L.C.B. (colocviul de la Berlin) se bucură de o atenție deosebită în R. F. a Germaniei. Autori germani reputați, cum ar fi W. Hollerer, G. Grass stabilesc profilul acestor publicații, care încearcă să popularizeze tot ceea ce este nou și valoros din literaturile lumii contemporane. Pe lângă cunoscuții autori germani Grass, Eich, Kunert, Th. Bernhard, H. Boll (cu poezii!) sînt prezenți în publicațiile L.C.B. E. Sanguinetti, Vera Linhartova, Charles Olson, Lars Gustafsson, Kobo Abe, Ted Hughes și alții. Ultimele trei volume publicate la Colocviul literar sînt dedicate poeziei. Cunoscutul poet austriac Ernst Jandl publică în volumul *wischen mochten* o primă retrospectivă. Se pot urmări astfel căile de formare a conceptelor grupului de literatură experimentală de la Viena, în care ies în evidență, pe lângă Jandl, H. C. Artmann și K. Bayer. În același timp se pare că Jandl evoluează în ultimele sale creații spre o poezie angajată, abandonînd pozițiile unei absolute ars technica pe care le adoptase în cele mai cunoscute creații ale sale. Poeta Friederike Mayrocker prezintă în colecția L.C.B. poezii de la începutul activității ei, care contrastează prin lirismul lor senzual cu poeziile de maturitate, în care *Dinggedicht* (poezia la obiect) caută să suprimă în mare măsură participarea afectivă a poetei.

Sub titlul *Aberglaube*, Marin Sorescu e prezent și el în colecția L.C.B. într-o talmăcire care reproduce cu măiestrie polivalențele partiturii originale. Însăși titlul volumului (realizat pe baza selectării poeziilor din cinci volume ale poetului) realizează suspensul semantic propriu poeziilor izolate: titlu poate avea trei sensuri — de *superstiții*, de *altercredo*, de *a crede din nou* (un sens mai vechi al lui *aber*). Rădăcinile ancestrale ale gîndirii poetice cu penumbra ei irațională, poziția parțial solipsistă a creatorului care se vrea unic și inimitabil și speranța într-o fericire și dincolo de ultimile consecințe ale dialecticii raționale, iată cele trei dominante lirice, care se întrepătrund, se contrazic, se contopesc; pe baza lor e concepută selecția din volumele „Poeme“, „Moartea ceasului“, „Tineretea lui Don Quijote“, „Tușiți“ și „Suflete, bun la toate“. Nu întîmplător volumul e inaugurat de poemul *Shakespeare*, după care contrapunctic reapar mituri și personaje care sînt legate pe plan ideatic de anumite mituri sau legende (*Leda*, *Seneca*). Mitizarea prezentului, actualizarea celor trecute sînt evocate în poezii ca *Perpetuum mobile*, *Semne*, *Drum*. Contrapunerea individului-artist față de restul lumii, punct de plecare pentru o mai trainică re-unificare, este apoi sugerată de poezii ca *Perete de sticlă*, *Actorii*, *Încercare de evadare*. Crezul naiv sau luciditatea supremă: ambele furnizează o neîncredere, un scepticism, care în dialectica luptei contrariilor va duce, dincolo de suprema rațiune, dincolo de supremele instincte și sentimente la adevărul absolut, la valori indubitabile. Și de aceea, sprijinit pe adevăruri relative (terapie istorică, mișcare), poetul crede din nou, crede mai bine și mai lucid.

În prezentul volumului se află poezia care-i acordă titlul: *Superstiție*, iar în jurul ei, celelalte creații, în acord cu cele trei dominante ale selecției.

Prezentînd și biografia autorului, acest volum selectat cu mult rafinament și dispus ca o fugă din secolul luminilor va contribui, desigur, la o bună cunoaștere a spiritualității românești, a poetului Marin Sorescu în R. F. a Germaniei.

H. FASSEL

CRONICA

săptămînal politic - social - cultural

colegiul de redacție:

LIVIU LEONTE, redactor șef
ANDI ANDRIEȘ, redactor șef adj.
N. BARBU, redactor șef adj.
ȘTEFAN OPREA, secretar g-ral de redacție
VASILE CONSTANTINESCU

Prezentarea grafică: VALER MITRU